

**WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W ŁODZI**

**Ocena stanu sanitarnego
województwa łódzkiego
w 2021 roku**

MAJ 2022

Szanowni Państwo

*Urszula Sztuka-Polińska
Łódzki Państwowy
Wojewódzki
Inspektor Sanitarny*

Przedstawiam Państwu *Ocenę stanu sanitarnego województwa łódzkiego za 2021 rok*, opracowaną przez wykwalifikowanych pracowników Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, na podstawie materiałów własnych oraz dokumentów nadesłanych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego.

Miniony rok był kolejnym trudnym okresem, ukierunkowanym w stronę zapobiegania rozprzestrzenianiu się zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Zaangażowanie oraz współpraca między pracownikami Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, niewątpliwie pomogły ograniczyć kolejną falę epidemii.

Poza działaniami przeciwepidemicznymi, w dalszym ciągu realizowano zadania mające na celu stały nadzór nad zapewnieniem wysokiego poziomu bezpieczeństwa zdrowia publicznego.

Przekazując Państwu sporządzone opracowanie, mam nadzieję, iż pozwoli ono uzyskać szeroki zakres informacji, dotyczący wykonanej pracy przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa łódzkiego w 2021 roku.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar **18219 km²** (**5,8%** powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju. Województwo łódzkie zamieszkuje ok. **2426806** mieszkańców.

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łączycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wieruszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5005** miejscowości wiejskich i **3496** sołectwa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1045** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Od 2003 r. funkcjonuje zintegrowana merytorycznie baza laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego, w skład której wchodzi laboratoria Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, Łodzi, Sieradzu, Wieluniu, Zduńskiej Woli. Laboratoria zapewniają badania i pomiary dla wszystkich jednostek organizacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego.

BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE LABORATORIACH PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:

WSSE w Łodzi

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania produktów kosmetycznych
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne, w tym sekwencjonowanie genomu
 Badania papierosów
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska
 Badania radiologiczne

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Łodzi

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania epidemiologiczne
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
 Badania produktów kosmetycznych
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

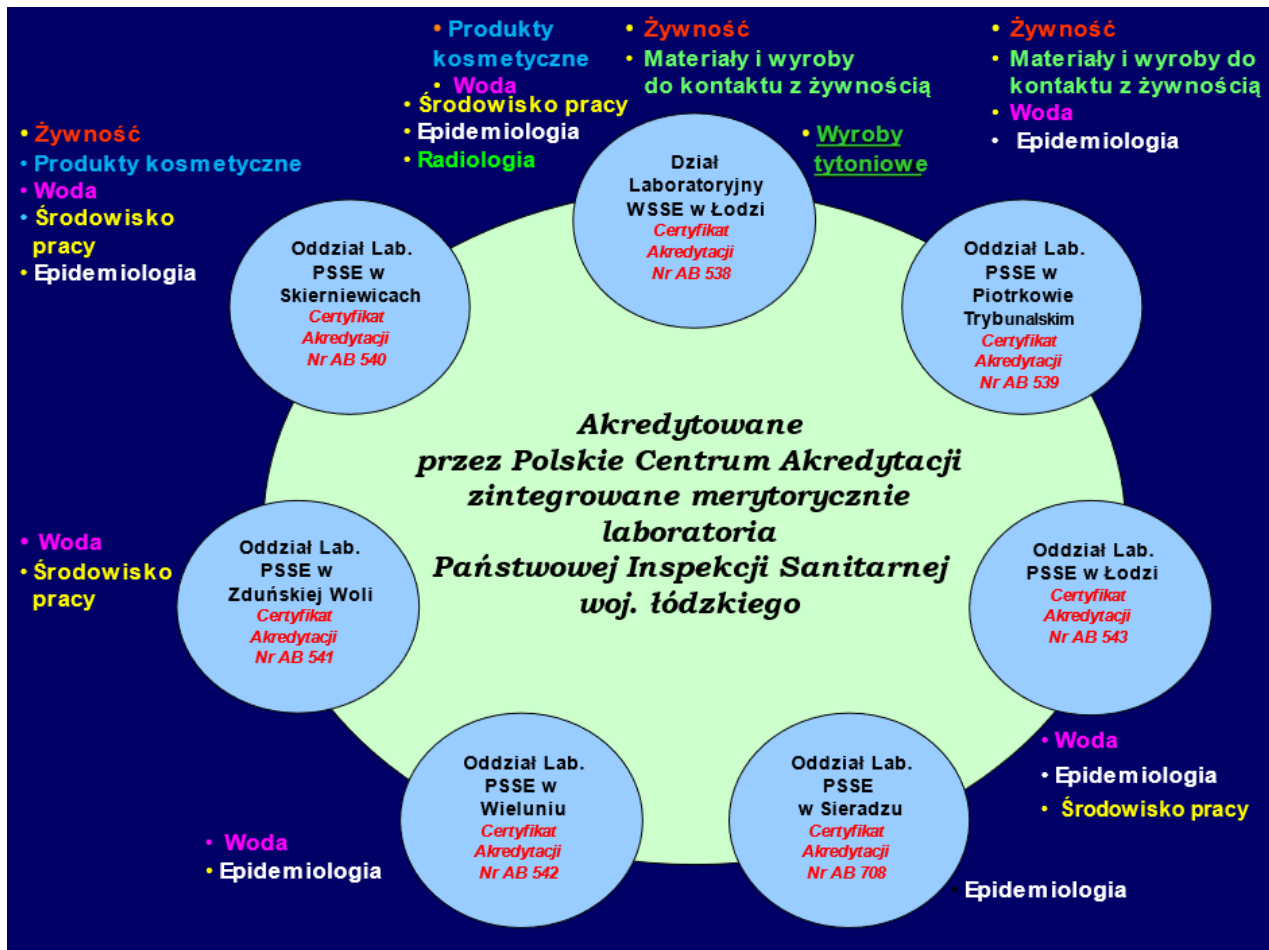
PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne

Kompetencje laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji wydane przez Polskie Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNE BAZIE LABORATORYJNEJ PAŃSTWOWEJ
INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, jako jedyne w kraju urzędowe laboratorium kontrolne w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej, powołane rozporządzeniem Ministra Zdrowia, wykonuje badania wyrobów tytoniowych w kierunku zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w dymie papierosowym, tj.: nikotyny, substancji smolistych oraz tlenu węgla.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi funkcjonuje również laboratorium badania żywności, które działając w ramach agregacji/specjalizacji badań, jako jedno z pięciu w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonuje dla potrzeb całego kraju, w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, badania pozostałości pestycydów w żywności pochodzenia roślinnego.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Funkcjonujące systemy zarządzania stanowią gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań oraz wysoką jakość działań kontrolnych wykonywanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH - Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA ZAKAŻEŃ I CHOROÓB ZAKAŻNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2021

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była w roku 2021 nadal zdominowana przez epidemię zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Ponadto wzrosła zapadalność na salmonelozę, bakteryjne zakażenia jelitowe, inwazyjną chorobę pneumokokową, zakażenia HIV i przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu B. U większej liczby osób wykonano też szczepienia poekspozycyjne przeciw wściekliźnie (**419** osób, zaś w 2020 r. – **293** osoby). Spadła zapadalność na pozostałe choroby zakaźne, co najprawdopodobniej wynikało m.in. z mniejszej liczby badań w kierunku czynników zakaźnych i nadal stosowanym ograniczeniem w kontaktach międzyludzkich, zachowywaniu dystansu, stosowaniu osłon zakrywających usta i nos oraz zabiegom dezynfekcyjnym.

Dane liczbowe na temat zakażeń wirusem SARS-CoV-2 podawane były w 2021 r. codziennie przez Ministerstwo Zdrowia i dostępne są na stronie internetowej www.gov.pl/web/koronawirus. W okresie 01.01-31.12.2021 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano 167 773 potwierdzone przypadki zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz **4 738** zgonów ogółem, w tym **1 043** zgony w wyniku COVID-19 i **3 695** zgonów osób zakażonych ze współistniejącymi chorobami. W tym okresie kwarantanną objętych było dziennie od **3** do **28 tys.** mieszkańców województwa łódzkiego w zależności od kolejnych fal epidemii i aktualnego stanu prawnego, a zwłaszcza grup osób podlegających obowiązkowi kwarantanny.

W 2021 r. na terenie województwa łódzkiego, podobnie jak na terenie całego kraju miały miejsce trzecia i czwarta fala epidemii zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Z prowadzonych badań sekwencjonowania genomu tego wirusa wynika, że w 2021 r. w **40,5%** próbek pobranych od mieszkańców województwa łódzkiego i poddanych sekwencjonowaniu wykryto wariant Alfa (B.1.1.7–brytyjski), który wywołał falę wiosenną, zaś w **58,2%** - wariant Delta wraz z sublinią (B.1.617.2, AY.X i AY.4.2) odpowiedzialne za falę jesienną. W grudniu 2021 r. w badaniach sekwencjonowania rozpoczęto już wykrywanie wariantu Omikron (B.1.1.529, BA.X).

W związku z trwającą epidemią Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie łódzkim podejmowała liczne działania w celu zapobiegania szerzeniu się zakażenia, w tym przeprowadzanie wywiadów epidemiologicznych w każdym przypadku zakażenia i prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych w ogniskach zakażeń, obejmowanie osób narażonych na zakażenie obowiązkiem kwarantanny, rozpatrywanie wniosków obywateli o skrócenie i zwolnienie z kwarantanny oraz odwołań w tych sprawach, a także inne działania.

W 2021 r. spadła zapadalność na większość tzw. „chorób wieku dziecięcego”, tj. ospę wietrzną (z **177,89** do **121,85**), krztusiec (z **5,55** do **1,4**), świnkę (z **1,02** do **0,7**), różyczkę (z **0,25** do **0,21**) i płonicę (z **9,15** do **2,60**). Nie odnotowano żadnego przypadku odry, podczas gdy w 2020 r. zarejestrowano **1** przypadek tej choroby. Ponadto zgłoszono **2** przypadki ostrego porażenia wiotkiego u dzieci poniżej 15 r.ż., zaś w 2020 r. - **1** przypadek.

W 2021 r. w województwie łódzkim spadła zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu A (z **0,98** do **0,21**) i ostre wirusowe zapalenie wątroby typu B (z **0,12** do **0,08**). Nie odnotowano przypadków ostrego wirusowego zapalenia wątroby typu C, podobnie jak w roku wcześniejszym. Odnotowanych **5** przypadków wzv A dotyczyło osób nie wyjeżdżających za granicę przed zachorowaniem. **3** z nich wskazywały spożywanie surowych owoców i warzyw jako możliwej drogi zakażenia. **2** osoby chore na ostre wzv B podawały w trakcie przeprowadzanych wywiadów epidemiologicznych wykonywanie zabiegów medycznych w placówkach leczenia zamkniętego i otwartego. W 2021 r. wzrosła zapadalność na przewlekłe wzv B (z **5,23** na **7,29**) i przewlekłe wzv C (z **2,94** do **3,01**), co mogło być związane z większą liczbą badań wykonanych w kierunku tych czynników zakaźnych. Tak jak w latach wcześniejszych, w 2021 r. większość zachorowań na wzv B i C stanowiły przypadki przewlekłe będące wynikiem zakażeń, do których doszło kilka lub kilkanaście lat wcześniej. Rozpatrując aktualną sytuację epidemiologiczną tych typów wzv, należy brać pod uwagę przede wszystkim przypadki ostre.

Inwazyjna choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* w 2021 r. została zgłoszona w 23 przypadkach (zapadalność **0,95**), z czego u większości (**19** osób) rozpoznano posocznicę. Analogicznie w roku poprzednim było to **13** zachorowań ogółem (zapadalność **0,53**) i **9** przypadków posocznicy. Inwazyjna choroba meningokokowa to **5** przypadków (zapadalność **0,21**) w 2021 r. i **6** przypadków (zapadalność **0,25**) w 2020 r. Spośród zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową w 2021 r. posocznicę stwierdzono w **4** przypadkach, a u **2** osób zdiagnozowano zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i zapalenie mózgu. W roku 2021r. nie odnotowano w województwie łódzkim przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Haemophilus influenzae* typu b, podczas gdy w roku wcześniejszym zarejestrowano **5** przypadków tej choroby.

W 2021 r. nadal utrzymywała się tendencja spadkowa zapadalności na boreliozę (z **14,54** do **12,36**). Spośród **300** odnotowanych przypadków boreliozy, **16** przypadków zakwalifikowano jako neuroboreliozę. W roku 2021 zarejestrowano również **1** przypadek sporadycznej postaci choroby Creutzfeldta-Jakoba i **1** rodzimy przypadek legionelozy (choroba legionistów), podobnie jak w roku wcześniejszym. Ponadto w 2021 r. w województwie łódzkim odnotowano **1** przypadek włośnicy o nieustalonym źródle zakażenia i **2** prawdopodobne przypadki tężca (u **34**-letniej kobiety nieszczepionej p/tężcowi, po zranieniu i **38**-letniego mężczyzny, u którego nie udało się ustalić danych o szczepieniu i faktu zranienia).

Spośród chorób importowanych zarejestrowano **1** przypadek malarii po powrocie z Tanzanii (w roku 2020 nie zarejestrowano przypadków malarii). Z chorób pasożytniczych zarejestrowano **4** przypadki bąblowicy (w 2020 r. ich nie rejestrowano) i **4** przypadki lambliozy (w roku wcześniejszym – **5** przypadków). W 2021 r. nie zarejestrowano przypadków chorób wrodzonych, podczas gdy w roku 2020 zarejestrowano **1** przypadek toksoplazmozy i **2** przypadki listeriozy.

W 2021 r. odnotowano wzrost liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* (z **725** do **1463**) i zatruc pokarmowych salmonelozowych (z **314** do **501**). Wyraźny wzrost liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* był związany m.in. z antybiotykoterapią stosowaną w leczeniu COVID-19. Spadła natomiast liczba zakażeń jelitowych wywołanych rotawirusami (z **348** do **277**). Zatrucia pokarmowe salmonelozowe stanowiły przeważającą ustaloną przyczynę bakteryjnych zatruc pokarmowych (**99%**). **96,7%** zakażeń bakteryjnych było wywołanych przez *Clostridium difficile*. Ustalonym czynnikiem etiologicznym zakażeń jelitowych wirusowych były najczęściej norowirusy (**36,29%**) i rotawirusy (**35,65%**).

Odnotowano **8** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **4** w mieszkaniach prywatnych, **2** w przedszkolach, **1** w szpitalu i **1** w hotelu u uczestników obozu młodzieżowego. Najczęstszym ustalonym czynnikiem etiologicznym ognisk była *Salmonella*. Główną podejrzewaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw zakażonych surowców poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu i przechowywaniu potraw. Największe ognisko zgłoszone w 2021 r. dotyczyło obozu młodzieżowego w powiecie rawskim. W ognisku tym zachorowało **28** osób, a czynnikiem etiologicznym były rotawirusy.

W 2021 r. odnotowano **208** zachorowań na gruźlicę (zapadalność **8,57**), czyli o **1** przypadek mniej niż w 2020 r. (**209** przypadków). Najwyższą zapadalność odnotowano w grupie wiekowej 45-64 (**14,55**) oraz 65 i więcej (**10,86**). Wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców miast (**8,68**) niż wsi (**8,39**) oraz wśród mężczyzn (**16,57**) niż kobiet (**9,42**).

W sezonie epidemicznym 2020/2021 (od 01.09.2020 r. do 30.04.2021 r.) zgłoszono **71 376** przypadków podejrzeń/zachorowań na grypę, w tym **25 264** u dzieci do 14 r.ż. (**35,39%**). U osób chorych wykryto obecność adenowirusów i metapneumowirusów. Nie wykryto obecności wirusów grypy. Nie zgłoszono zgonów mieszkańców województwa łódzkiego, u których podejrzewano zakażenie wirusami grypy.

W czasie ostatniego sezonu epidemicznego 2021/2022 (od 01.09.2021 r. do 30.04.2022 r.) zarejestrowano łącznie **120 224** przypadki podejrzeń/zachorowań na grypę, w tym **55 499** u dzieci do 14 r.ż. (**46,16%**). U osób chorych wykryto obecność wirusów grypy typu A i B, paragrypy typu 3, RSV A i B, adenowirusów i bokawirusów. Nie zgłoszono zgonów mieszkańców województwa łódzkiego, u których podejrzewano zakażenie wirusami grypy.

W 2021 r. rozpoznano **86** przypadków nowych zakażeń HIV, a w 2020 r. - **79** przypadków. W latach 2020-2021 r. u **12** osób zakażonych HIV rozpoznano AIDS.

Ogólna liczba przypadków pokąsań ludzi przez zwierzęta w województwie łódzkim wynosiła **1 920**, tj. więcej niż w 2020 r., kiedy odnotowano **1 696** pokąsań. Z tej liczby **53** przypadki były to kontakty ludzi ze zwierzętami dzikimi. Spośród wszystkich pokąsanych decyzję o podjęciu szczepień poekspozycyjnych p/wścieklicznie podjęto u **419** osób. W latach 2005-2016 i w latach 2018-2021 na terenie województwa łódzkiego nie rejestrowano zachorowań zwierząt na wścieklicznę.

Z powodu zakażeń i chorób zakaźnych w 2021 r. w województwie łódzkim zmarło **4 871** osób (w roku poprzednim odnotowano **2 054** zgony na choroby zakaźne). Większość zarejestrowanych zgonów stanowiły zgony osób zakażonych wirusem SARS-CoV-2. **17** przypadków stanowiły zgony osób z rozpoznaniem zakażeniem jelitowym wywołanym przez *Clostridium difficile*. Ponadto odnotowano pojedyncze przypadki zgonów osób z powodu gruźlicy, inwazyjnej choroby pneumokokowej, inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* oraz zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu innych i nieokreślonych.

OCENA WYKONANIA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2021 R.

P/gruźlicy zaszczepiono **97,0%** dzieci urodzonych w 2021 r. (w 2020 r. - **97,60%**). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **44,39%** noworodków (w roku wcześniejszym - **44,09%**).

Pierwszą dawką szczepionki p/wzw B szczepione są dzieci w pierwszej dobie życia, kolejne dawki podawane są w 2 i 7 m.ż. W 2021 r. odsetek dzieci zaszczepionych p/wzw B w 1 r.ż. wynosił **85,47%** (w 2020 r. - **86,43%**).

W 1 r.ż. dzieci otrzymują trzy dawki szczepionki DTP (szczepienie pierwotne), zaś w 2 r.ż. jedną dawkę szczepienia uzupełniającego. Dzieci z przeciwwskazaniami do szczepienia szczepionką DTP otrzymują szczepionkę p/błonicy, tężcowi i krztuścowi zawierającą acelularny komponent krztuśca (DTaP) lub szczepionkę DT. Szczepionka DTaP jest podawana wszystkim dzieciom w 6 i 14 r.ż. Natomiast szczepienia p/błonicy i tężcowi (szczepionką Td) są wykonywane w 19 r.ż. Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u **48,52%** dzieci urodzonych w 2021 r. (w 2020 r. - **47,84%**). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało **94,19%** dzieci urodzonych w 2020 r. (w roku wcześniejszym - **94,40%**). Szczepionką DTaP zaszczepiono **49,41%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim - **52,92%**). P/błonicy, tężcowi i krztuścowi w roku 2021 zaszczepiono **59,30%** dzieci w 14 r.ż. (w 2020 r. - **54,62%**), zaś p/błonicy i tężcowi zaszczepiono **74,82%** młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim - **76,01%**).

Szczepienia p/poliomyelitis obejmują dwie dawki szczepionki inaktywowanej IPV w 1 r.ż. w ramach szczepienia pierwotnego, dawkę uzupełniającą w 2 r.ż. oraz przypominającą w 6 r.ż. W 2021 r. szczepieniami p/poliomyelitis objęto **47,77%** dzieci w 1 r.ż. (w 2020 r. - **47,57%**). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **94,18%** dzieci w 2 r.ż. (**94,33%** w roku poprzednim). Szczepieniem p/poliomyelitis w 6 r.ż. objęto **49,59%** dzieci (**53,03%** w 2020 r.).

Pierwsza dawka szczepienia p/odrze, śwince i różyczce jest podawana dzieciom w 13-15 m.ż., zaś dawka przypominająca (od 2019 r.) w 6 r.ż. Szczepionką potrójną zaszczepiono **70,66%** dzieci w 2 r.ż. (w 2020 r. - **70,85%**), dawką przypominającą (6 r.ż.) objęto **43,97%** (w 2020 r. - **42,37%**). Kontynuowane jest nadal szczepienie dawką przypominającą w 10 r.ż., którym objęto **55,76%** dzieci (w 2020 r. - **51,59%**).

Pełen cykl szczepień p/zakażeniami *Haemophilus influenzae* typu b rozpoczęty u dzieci w 2 m.ż., składa się z trzech dawek szczepienia pierwotnego, podanych w 1 r.ż. oraz dawki uzupełniającej podanej w 2 r.ż. Dzieci, u których szczepienie rozpoczęto między 6 a 12 m.ż. powinny otrzymać dwie dawki szczepionki w cyklu szczepień pierwotnych oraz jedną dawkę uzupełniającą, po roku od podania drugiej dawki. Dzieciom powyżej 1 r.ż. podaje się jedną dawkę szczepionki. Szczepienia pierwotne p/Hib wykonano u **48,24%** dzieci urodzonych w 2021 r. (w 2020 r. - **47,99%**). Natomiast **94,29%** dzieci urodzonych w 2020 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki podobnie jak w roku wcześniejszym (w 2020 r. - **94,16%**).

Szczepieniem p/zakażeniami *Streptococcus pneumoniae* objęte są dzieci od 2 m.ż. do ukończenia 2 r.ż., a pełen cykl szczepień to trzy lub cztery dawki szczepionki w zależności od przyjętego schematu szczepienia i/lub wieku dziecka w chwili podania pierwszej dawki.

Szczepienie pierwotne p/zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* wykonano u **57,51%** dzieci urodzonych w 2021 r. (w 2020 r. - **57,68%**). Pełny cykl szczepień wykonano u **61,79%** dzieci urodzonych w 2020 r. (w roku wcześniejszym odpowiednio – **61,33%**), natomiast **32,90%** dzieci z 2020 rocznika miało podane tylko szczepienie pierwotne (w roku wcześniejszym odpowiednio – **32,72%**).

Od 2021 r. do obowiązkowych szczepień ochronnych wprowadzono szczepienie p/zakażeniom wywołanym przez rotawirusy w schemacie 2 lub 3-dawkowym w zależności od rodzaju dostępnej szczepionki. Pierwszą dawką szczepionki p/rotawirusom szczepione są dzieci po ukończeniu 6 tyg.ż. Pełny cykl szczepień powinien być zakończony przed ukończeniem 22 tyg.ż. P/rotawirusom w pełnym cyklu zaszczepiono **59,43%** dzieci urodzonych w roku 2021.

Wykonanie poszczególnych obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim pomimo trwającej epidemii zakażeń wirusem SARS-CoV-2 utrzymywało się dla większości szczepień na poziomie porównywalnym do roku wcześniejszego. Nie odnotowano wyraźnych spadków wykonawstwa poszczególnych szczepień, zaś największy wzrost wykonania szczepień dotyczył szczepienia DTaP w 14 r.ż. i MMR w 10 r.ż.

W 2021 r. rozpoczęto szczepienia populacyjne p/COVID-19, co przełożyło się na liczbę odnotowanych w tym roku zgłoszeń podejrzeń/rozpoznań niepożądanych odczynów poszczepiennych po tym szczepieniu. Dane na temat tych NOP-ów są zamieszczane na stronie <https://www.gov.pl/web/szczepimysie/niepozadane-odczyny-poszczepienne>. W 2021 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano łącznie 869 przypadków podejrzeń/rozpoznań niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 2020 r. - **194** przypadki). Tylko **109** przypadków NOP-ów dotyczyło szczepień obowiązkowych, głównie dzieci. W większości były to łagodne NOP-y. Ponadto odnotowano **15** przypadków poważnych NOP-ów oraz **1** przypadek ciężkiego NOP-u.

W 2021 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informację o **3 395** osobach odmawiających wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych swoich dzieci (w 2020 r.– **2 974** rodziców/opiekunów dzieci). Przyczyną niewykonywania szczepień obowiązkowych dzieci przez te osoby był najczęściej wpływ ruchów antyszczepionkowych. Pod koniec 2021 r. u **2 482** dzieci z terenu województwa łódzkiego występowały braki/opóźnienia w wykonywaniu obowiązkowych szczepień ochronnych.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W WOJ. ŁÓDZKIM W ROKU 2021.

W województwie łódzkim w 2021 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **3 995** podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym **76** szpitali. W podmiotach tych zostało przeprowadzonych **2 167** kontroli sanitarnych.

Podmioty te nadzorowane były w zakresie stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej i zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym zaleceń związanych z trwającą epidemią, prawidłowości przeprowadzania procesów dezynfekcji i sterylizacji, zaopatrzenia w sprzęt jednorazowego użytku i materiały opatrunkowe oraz w zakresie wykonywania szczepień ochronnych.

Najczęściej stwierdzanymi w trakcie kontroli sanitarnych nieprawidłowościami były brak dostosowań dla osób niepełnosprawnych, nieprawidłowa organizacja pomieszczeń, brak prawidłowej wentylacji na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego na blokach operacyjnych, brak dostępu do łóżek z 3 stron, brak centralnych sterylizatori i brak odpowiedniego zaplecza jak: magazyny i odpowiednio wyposażone brudowniki.

W wyniku kontroli wydawane były decyzje nakazowe na poprawę stanu sanitarno-technicznego oraz na dostosowanie placówek do wymogów obowiązującego rozporządzenia. W roku 2021 wydano **65** takich decyzji. Nałożono także **7** mandatów na łączną kwotę **2 250,00 zł**.

Stan sanitarno-techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą należy określić jako dobry. Prace remontowe i modernizacyjne były prowadzone w 2021 r. w mniejszym stopniu, niż we wcześniejszych latach przed epidemią, w celu poprawy stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowania placówek do wymagań obowiązującego rozporządzenia. Z większych prac modernizacyjno-remontowych w 2021 r. wykonano między innymi:

- zmodernizowano Klinikę Perinatologii, Położnictwa i Ginekologii wraz z Blokiem Operacyjnym i Pododdziałem Noworodków I w Szpitalu Instytucie CZMP w Łodzi,
- przebudowano i zmodernizowano pomieszczenia Kliniki Gastroenterologii, Alergologii i Pediatrii w Szpitalu Instytucie CZMP w Łodzi,
- wykonano prace remontowo-modernizacyjne w Klinice Chorób Wewnętrznych i Farmakologii Klinicznej oraz w Oddziale Rehabilitacji Kardiologicznej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Biegańskiego w Łodzi,
- wyremontowano i zmodernizowano pomieszczenia, przeniesionego do nowego miejsca Oddziału Klinicznego Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej z Odcinkiem dla Dzieci wraz z uruchomieniem nowego bloku zabiegowego w SPZOZ USK nr 1 im. Barlickiego w Łodzi,
- zakończono przebudowę Oddziału I Chirurgii i Leczenia Oparzeń oraz zakończono rozbudowę części C budynku głównego dla potrzeb niskopolewego rezonansu magnetycznego w Uniwersyteckim Centrum Pediatrii CSK w Łodzi.

Ponadto w dużej części podmiotów wykonywane były drobne prace remontowe, polegające na odświeżaniu i odmalowywaniu pomieszczeń, remoncie czy montażu sprzętów.

Sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych, bielizny odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem) na miejscu w podmiotach leczniczych lub podpisane są umowy na świadczenia usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W **12** szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem do sterylizacji sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny jak: dezynfekcja i mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i przechowywanie w wyznaczonych magazynach. Sterylizatornie wyposażone są w przelotowe i nieprzelotowe autoklawy parowe i sterylizatory na tlenek etylenu.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza podmiotem leczniczym. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji (materiał do sterylizacji przywożony w zapakowanych pakietach) oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie, sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w **1** sterylizator plazmowy i **4** autoklawy parowe (przelotowe). W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Magazyn do przechowywania materiału sterylnego wyposażony jest w monitoring temperatury i wilgotności. Sterylizatornia posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W **3** podmiotach leczniczych zainstalowane są komory dezynfekcyjne: Samodzielny Wojewódzki Szpital Zespolony im. Rybickiego w Skierniewicach, Szpital Wojewódzki im. Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim i Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim.

We wszystkich podmiotach leczniczych, wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są Zespoły i Komitety Kontroli Zakażeń Szpitalnych. Kierownicy tych podmiotów są obowiązani do wdrożenia systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych, w tym m. in. ocenę ryzyka, monitorowanie i rejestrację zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych, zapewnienie dostępu do całodobowych badań laboratoryjnych, w tym badań mikrobiologicznych i organizację udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób zapewniający zapobieganie zakażeniom szpitalnym i czynnikom alarmowym.

W roku 2021 w szpitalach województwa łódzkiego zarejestrowano łącznie **241** ognisk epidemicznych. Najczęściej ogniska te wywołane były przez różne czynniki wirusowe (**178** ognisk), w tym **175** ognisk było wywołanych przez wirusy SARS-CoV-2, **2** ogniska przez rotawirusy i **1** ognisko przez wirusy RSV. Rzadszym czynnikiem etiologicznym ognisk epidemicznych w szpitalach na terenie województwa łódzkiego były bakterie (**63** ogniska), w tym **50** ognisk było wywołanych przez *Clostridium difficile*, **7** ognisk przez *Acinetobacter baumannii*, **4** ogniska przez *Klebsiella pneumoniae* NDM(+) i **2** ogniska przez *Klebsiella pneumoniae* MDM(+). Z analizy raportu rocznego o występowaniu ognisk epidemicznych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą za rok 2021 wynika, że ogniska wywołane wirusami SARS-CoV-2 najczęściej występowały na oddziałach wewnętrznych, chirurgicznych, kardiologicznych oraz rehabilitacyjnych.

Wśród czynników alarmowych wykrywanych u pacjentów przebywających w szpitalach województwa łódzkiego w 2021 r. najwyższą zapadalnością charakteryzowały się: *Clostridium difficile* (**4,38**), *Klebsiella* spp. ESBL(+) (**3,23**), *Acinetobacter* spp. (**2,33**), *Escherichia coli* ESBL(+) (**2,15**), MRSA (**1,23**), *Enterococcus faecium* VRE (**1,20**), *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM(+) (**0,67**), rotawirusy (**0,63**), *Enterococcus faecalis* VRE (**0,62**), *Enterobacter* spp. ESBL(+) (**0,62**) i *Acinetobacter* spp. (**0,57**).

Poprawie uległo wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2021 r. liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne wynosiła **18,99**, podczas gdy w 2020 r. – **16,99**.

W przedstawionych ocenach i sytuacji podane zostały dane liczbowe według stanu na dzień 06.05.2022 r., które mogą ulec korektom. Zapadalność została policzona na 100 tys. ludności lub 1 tys. pacjentów.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŚRODOWISKA

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY KOMUNALNEJ

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w 2021 r. objęły nadzorem w zakresie higieny komunalnej: **557** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, **168** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia, **21** kąpielisk, **7** miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, **1879** podmiotów leczniczych oraz **9230** obiektów użyteczności publicznej.

JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA W WODOCIĄGACH ZAOPATRUJĄCYCH MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Skontrolowano i oceniono jakość wody w **100%** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz w **98,2%** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia. Nie dokonano oceny jakości wody w **3** wodociągach lokalnych z uwagi na nieczynne ujęcie (obiekty podłączone były do sieci wodociągów zbiorowego zaopatrzenia). Pobrano do badania **3522** próbki wody.

Z uwagi na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego w 2021 roku dla **19** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz **4** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia orzekli brak przydatności wody do spożycia w drodze decyzji administracyjnych, w których zobowiązali producentów wody do czasowego unieruchomienia wodociągu poprzez wydanie zakazu korzystania z wody do celów spożywczych oraz zapewnienie odbiorcom wody zgodnej z wymaganiami. Konsumenci byli zaopatrywani w wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia, wodę z beczkwozów lub w wodę konfekcjonowaną. Jakość wody w **99,1%** wodociągów (wartość porównywalna z 2020 r.) oceniono jako przydatną do spożycia na dzień 31.12.2021 r. Tylko **5** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oceniono pod względem jakości wody jako złe. Były to wodociągi w powiecie skierniewickim:

- Bolimów dostarczający wodę ok. **1440** odbiorcom – przekroczenie dopuszczalnej zawartości żelaza, manganu, bakterii grupy coli, ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h,
- Głuchów dostarczający wodę ok. **1000** odbiorcom – przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h i bakterii grupy coli,
- Kolonia Starorawska dostarczający wodę ok. **900** odbiorcom – obecność bakterii grupy coli,
- Kwasowiec dostarczający wodę ok. **1200** odbiorcom – obecność bakterii grupy coli,
- Humin dostarczający wodę ok. **1600** odbiorcom – obecność bakterii grupy coli.

Odsetek wodociągów w których stwierdzano krótkotrwały brak przydatności wody do spożycia w 2021 r. wyniósł tylko **3,2%**.

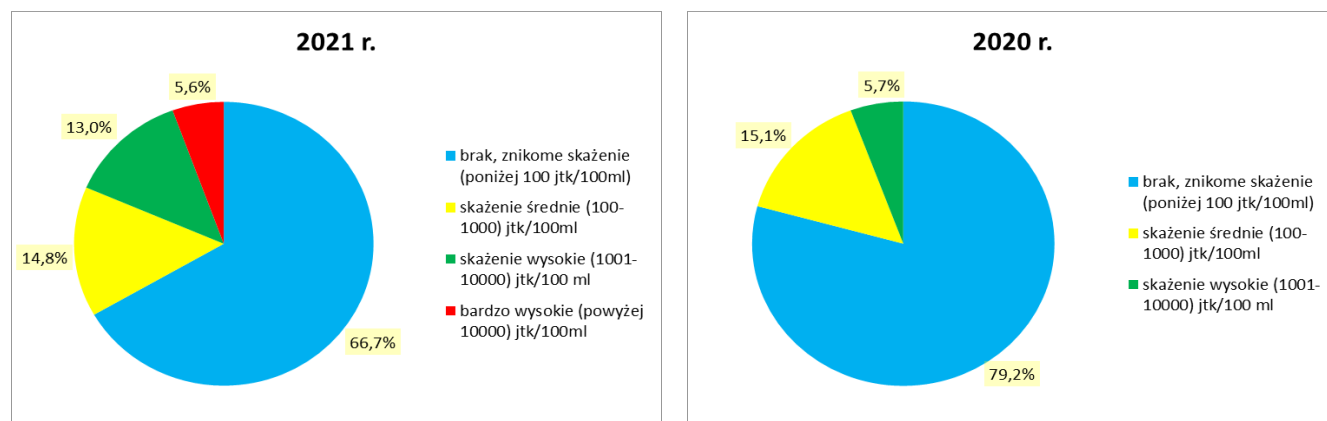
Obszarowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie województwa łódzkiego jest zamieszczona na stronie internetowej WSSE w Łodzi (<https://www.gov.pl/web/wsse-lodz>).

OCENA SKOLONIZOWANIA INSTALACJI WODY CIEPŁEJ BAKTERIAMI LEGIONELLA SP. W STACJONARNYCH PODMIOTACH LECZNICZYCH ORAZ OBIEKTACH ZAMIESZKANIA ZBIOROWEGO

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp. Czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20-48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego.

W 2021 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. łódzkiego monitorowała instalacje ciepłej wody w ww. obiektach w aspekcie przeciwdziałania zagrożeniom zdrowia powodowanym bakteriami Legionella sp. Przebadano wodę ciepłą w **226** obiektach, w tym: **54** szpitalach, **25** innych stacjonarnych podmiotach leczniczych, **42** domach pomocy społecznej, **8** hotelach, **87** placówkach opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz **10** innych obiektów. Pobrano do badania **764** próbki wody ciepłej. W **56** obiektach stwierdzono ponadnormatywny poziom Legionella sp.

Spośród wszystkich obiektów, w których istnieje obowiązek badania ciepłej wody użytkowej, szczególną grupę stanowią szpitale z uwagi na zwiększony stopień ryzyka zdrowotnego, związany z narażeniem na bakterie Legionella sp., osób hospitalizowanych, z uwagi na osłabioną odporność organizmu, spowodowaną ich stanem zdrowia. W 2021 r. skażenie instalacji wody ciepłej stwierdzono w **18** przebadanych szpitalach na terenie województwa. Porównanie stopnia skażenia instalacji wody ciepłej Legionella sp. w szpitalach w latach 2020-21 (% obiektów ze stwierdzonym skażeniem) przedstawiają poniższe wykresy:

Monitoring instalacji wody ciepłej pozwala stwierdzić, że odsetek szpitali, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. zwiększył się z **20,8%** w 2020 r. do **33,4%** w 2021 r.

W przypadkach stwierdzenia ponadnormatywnego poziomu Legionella sp. PPIS prowadzili postępowania administracyjne – wydano **37** decyzji na doprowadzenie jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań, a w pozostałych przypadkach wydano zalecenia. W wyniku podjętych działań uzyskano poprawę jakości wody.

JAKOŚĆ WODY W KĄPIELISKACH

W sezonie 2021 r. na terenie województwa łódzkiego zostało zgłoszonych przez organizatorów **21** kąpielisk, których wykazy zostały zatwierdzone uchwałami rad gmin.

W ramach nadzoru oceniana była jakość wody w kąpieliskach pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem liczby Escherichia coli i Enterokoków oraz dokonywana była ocena wizualna jakości wody m.in. pod względem zakwitów glonów. Łącznie w ramach nadzoru sprawowanego przez PPIS oraz w ramach kontroli wewnętrznej, prowadzonej przez organizatorów kąpielisk, pobrano do badania **90** próbek wody. W trakcie sezonu wydawano bieżące oceny jakości wody. Woda w większości kąpielisk odpowiadała wymaganiom w trakcie całego sezonu. Tylko **7** obiektów było czasowo unieruchomionych z powodu wydania przez PPIS oceny o braku przydatności wody do kąpieli, a co za tym idzie również zakazu kąpieli.

Były to kąpieliska:

„Stawy Stefańskiego” w Łodzi (z powodu zakwitów sinic oraz zanieczyszczenia mikrobiologicznego - Enterokoki), „Lewityn” w Pabianicach (z powodu zakwitów sinic), „Nad Stawem” w Konstancynie Łódzkiej, pow. pabianicki (z powodu zakwitów sinic i zanieczyszczenia mikrobiologicznego – Escherichia coli), „Słoneczko” w Piotrkowie Trybunalski (z powodu zanieczyszczenia mikrobiologicznego – Enterokoki, Escherichia coli), Pilica Polska YMCA pow. piotrkowski (z powodu zanieczyszczenia mikrobiologicznego – Enterokoki), Zbiornik Wodny Przedbórz, pow. radomszczański (z powodu zanieczyszczenia mikrobiologicznego – Enterokoki, Escherichia coli), OKiR w Strykowie, pow. zgierski (z powodu zakwitów sinic).

W 2021 r. dokonano po raz kolejny klasyfikacji jakości wody w **14** kąpieliskach funkcjonujących w bieżącym sezonie kąpieliskowym oraz w latach poprzednich, na podstawie czteroletniego zestawu wyników badań bakteriologicznych wody za lata 2018-2021.

Jakość wody w kąpieliskach: Wawrzkowizna w powiecie bełchatowskim, Kąpielisko w Łasku, „Lewityn” w Pabianicach, „Tatar” w Rawie Mazowieckiej sklasyfikowano jako doskonałą, w kąpieliskach:

„Arturówek” w Łodzi, „Stawy Jana” w Łodzi, „Stawy Stefańskiego” w Łodzi, Zbiornik Wodny Przedbórz, „Zadębie” w Skierniewicach, Sieradz, „Mroźyczka” w Głownie, OKiR w Strykowie jako dobrą, w kąpielisku „Próba” w powiecie sieradzkim jako dostateczną, natomiast w kąpielisku „Słoneczko” w Piotrkowie Trybunalskim jakość wody była niedostateczna. Nie sklasyfikowano jakości wody w pozostałych kąpieliskach ponieważ nie funkcjonowały one przez 4 sezony, i tym samym nie spełniały kryteriów do dokonania klasyfikacji.

OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Kontroli stanu sanitarno-porządkowego i technicznego podlegają takie obiekty jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe.

W 2021 r. w województwie łódzkim skontrolowano **3425** obiektów użyteczności publicznej i **341** środków transportu. W większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej stwierdzono dobry stan sanitarny, higieniczny i techniczny. Tylko **11** obiektów użyteczności publicznej, co stanowi **0,3%** skontrolowanych obiektów, oceniono jako złe pod względem higienicznym lub sanitarno-technicznym.

W prowadzonym nadzorze nad obiektami użyteczności publicznej w obszarze ochrony zdrowia publicznego, szczególną uwagę zwrócono na usługi solaryjne dotyczące:

- prowadzenia nadzoru w zakresie ochrony zdrowia przed niekorzystnym wpływem korzystania z usług solaryjnych, poprzez egzekwowanie zakazu reklamy usług solaryjnych oraz udostępniania takich usług nieletnim, w świetle ustawy z dnia 15 września 2017 r. *o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. *w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium* (Dz. U. z 2018 r., poz. 275). Nadzorem objęto **334** obiekty świadczące usługi solaryjne, w tym **83** typowe solaria.

Ponadto kontrolami objęto paliwa ciekłe w zakresie:

- realizacji obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. *o Państwowej Inspekcji Sanitarnej* (Dz. U. z 2019 r., poz. 59) tj. kontroli przez organy PIS zagadnień dotyczących zobowiązań nałożonych na podmioty prowadzące obrót i sprzedaż lub magazynowanie paliw ciekłych, określonych w art. 23r ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne* (Dz. U. z 2019 r., poz. 755 z późn. zm.). W trakcie kontroli stacji paliw sprawdzono dokumentację dot. posiadania koncesji na obrót lub sprzedaż paliw ciekłych, wpisu do rejestru podmiotów przywożących lub zgłoszenia infrastruktury służącej do magazynowania paliw.

Nie stwierdzono naruszenia przepisów zarówno w zakresie usług solaryjnych, jak i paliw ciekłych.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i w kąpieliskach oraz obiektów użyteczności publicznej województwa należy stwierdzić:

- mieszkańcy województwa łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych,
- wzrosła liczba funkcjonujących kąpielisk na terenie województwa,
- istotnie wzrosła liczba kontroli i wydanych decyzji przez organy PIS województwa łódzkiego w zakresie higieny komunalnej, w porównaniu do ubiegłego roku, z uwagi na wzmożony nadzór nad obiektami użyteczności publicznej, w związku z obowiązującym na terytorium RP stanem epidemii SARS-CoV-2.

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY PRACY

W 2021 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej województwa łódzkiego odnotowano **8259** podmiotów gospodarczych zatrudniających ogółem **326229** pracowników. W porównaniu z 2020 rokiem liczba zewidencjonowanych podmiotów gospodarczych zmniejszyła się o **114** i dotyczyła głównie mikroprzedsiębiorstw zatrudniających mniej niż **9** pracowników i przedsiębiorstw średnich zatrudniających od **50-249** pracowników.

Odnotowano wzrost o **19870** ogólnej liczby zatrudnionych pracowników. W dalszym ciągu przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do **9** pracowników w liczbie **4205** oraz przedsiębiorstwa małe zatrudniające do **49** pracowników, których było **2885**. W 2021 roku stanowiły one odpowiednio **51%** i **35%** ogółu jednostek będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. W stosunku do ubiegłego roku wzrosła o **32** liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających do **249** pracowników.

W 2021 r. skontrolowano **1664** zakłady pracy, w których ogółem przeprowadzono **2066** kontroli warunków przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w określonym zakresie. Liczba skontrolowanych zakładów zwiększyła się w stosunku do ubiegłego roku o **606** a liczba przeprowadzonych kontroli o **910**.

Wiodącymi gałęziami przemysłu w naszym województwie była produkcja urządzeń elektrycznych oraz artykułów spożywczych. Istotnymi gałęziami była również: produkcja wyrobów z gumy, wyrobów metalowych, odzieży, wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (produkcja szkła, gipsu, ceramiki, wyrobów z betonu itp.) oraz produkcja tkanin. Działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do 9 i do 49 pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji, w tym w czterech laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej wykonały **1724** oznaczenia szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałas, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz czynników uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy.

W ramach działalności statutowej wykonano **691** oznaczeń ww. czynników.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **4965** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywnymi higienicznymi, co stanowiło **1,5%** ogółu zatrudnionych objętych ewidencją Inspekcji Sanitarnej.

W stosunku do ubiegłego roku zmniejszyła się o **190** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych czynników chemicznych i fizycznych oraz pyłów czyli w warunkach, które stwarzały zagrożenie dla zdrowia pracujących. Zmniejszyła się o **47** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS pyłów. Natomiast wzrosła o **192** liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniu NDN czynników fizycznych. Nie stwierdzono przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń (NDSCH).

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowiły w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2021 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowało **4784** osób, co stanowiło **96,4%** ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Stwierdzone przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu jest sam proces technologiczny oraz wyeksploatowany i przestarzały technologicznie park maszynowy.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji mebli, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji wyrobów metalowych oraz wyrobów z gumy, Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia, podczas kontroli sanitarnych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2021 roku łącznie **227** decyzji administracyjnych, w tym między innymi: **50** decyzji dotyczących poprawy warunków pracy, **28** dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych. Nie wydano decyzji unieruchamiających stanowiska pracy zagrażające zdrowiu i życiu pracowników. W wydanych decyzjach sformułowano łącznie **477** nakazów.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: wymiana parku maszynowego na nowy, zainstalowanie dygestorium (czynniki chemiczne) oraz instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania (pyłów), modernizacja wentylacji mechanicznej oraz urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, zmian organizacyjno-administracyjnych obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych uzyskano poprawę warunków pracy dla **608** zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2021 roku stwierdzono **72** choroby zawodowe, czyli o **8** więcej niż w roku ubiegłym. Liczba stwierdzanych chorób zawodowych systematycznie wzrasta.

Stwierdzono wzrost liczby takich chorób jak: choroby narządu głosu, choroby skóry, alergiczny nieżyt nosa, choroby zakaźne, astma oskrzelowa, pylice płuc, przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne, zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych.

W grupie chorób zakaźnych najwięcej stwierdzonych chorób dotyczyło boreliozy (**14** przypadków) rozpoznanej głównie u rolników (**11** przypadków) i leśników (**3** przypadków). Rozpoznano **1** przypadek gruźlicy u pielęgniarki oraz **4** przypadki wirusowego zapalenia płuc w przebiegu COVID-19 u **3** lekarzy i pielęgniarki.

Na niezmiennym poziomie utrzymuje się astma oskrzelowa.

Stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, choroby słuchu, zespół wibracyjny.

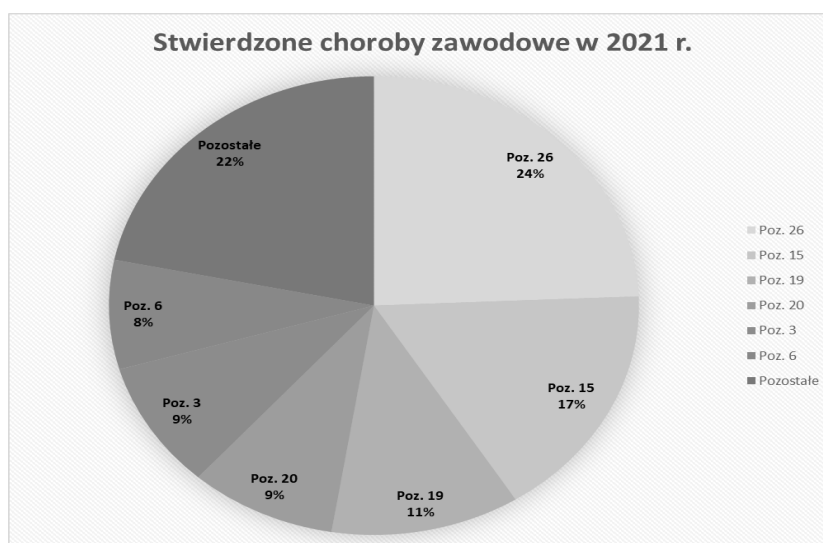
Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B. Nie stwierdzono u pracowników nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze dla ludzi.

Liczbę stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2018-2021 przedstawia poniższy wykres:

Struktura stwierdzonych w 2021 roku chorób zawodowych wg jednostek chorobowych w porównaniu z 2020 rokiem uległa zmianie. Aktualnie istotnie (ponad **3-krotnie**) zwiększyła się liczba chorób zawodowych narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym rozpoznawanej u nauczycieli. Ponadto nastąpił wzrost liczby chorób skóry, alergicznego nieżytu nosa, chorób zakaźnych, astmy oskrzelowej, pylicy płuc, przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, zatruc ostrych albo przewlekłych lub ich następstw wywołanych przez substancje chemiczne, zewnątrz pochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych. Istotnie (o **43,6%**) spadła liczba przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy a zwłaszcza rozpoznawanego głównie u kobiet zespołu cieśni w obrębie nadgarstka. Nie odnotowano u pracowników nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze dla ludzi.

Strukturę stwierdzonych chorób zawodowych w 2021 r. wg jednostek chorobowych zgodnych z enumeracją zamieszczoną w wykazie chorób zawodowych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30.06.2009 r. przedstawia poniższy wykres:

(Poz. 26 – choroby zakaźne; Poz. 20. przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy; Poz. 19 – przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania prac; Poz. 6 – astma oskrzelowa; Poz. 3 – pylice płuc; Pozostałe choroby)

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze rejestrowane w 678 zakładach pracy naszego województwa. Narażenia dotyczyły głównie:

- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- formaldehydu używanego do utrwalania materiału biologicznego oraz
- pyłu drewna w zakładach województwa łódzkiego zwłaszcza powiatu łódzkiego i radomszczańskiego, w których prowadzona jest produkcja mebli oraz prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną-frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

▪ w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:

- nastąpił nieznaczny wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych oraz wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Natężenia (NDN) hałasu w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji mebli i odzieży oraz wyrobów metalowych,
- nastąpił znaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla pyłów,
- nie odnotowano przekroczenia Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia Chwilowego (NDSCH) dla substancji chemicznych.

Podjęmowane przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

▪ w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:

- nastąpił wzrost chorób narządu głosu i skóry, alergicznego nieżytu nosa, chorób zakaźnych, astmy oskrzelowej, pylic płuc, przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, zatruc ostrych albo przewlekłych lub ich następstw wywołanych przez substancje chemiczne, zewnątrz pochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych,

W grupie chorób zakaźnych i pasożytniczych dominującą chorobą była borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej rolników. Ponadto stwierdzono przypadki wirusowego zapalenia płuc w przebiegu COVID -19.

- na niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba przypadków astmy oskrzelowej,
- stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, choroby słuchu, zespół wibracyjny,
- nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C oraz nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi.

Poprawiające się warunki pracy i wzrost świadomości pracowników w zakresie ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą oraz ochrona przed zagrożeniami, wpływają na liczbę stwierdzanych u pracowników chorób zawodowych.

W wyniku działań Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska WSSE

W ZAKRESIE OGRANICZANIA ZAGROZEŃ ZDROWIA PUBLICZNEGO STWARZANYCH PRZEZ ŚRODKI ZASTĘPCZE, NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE, PREKURSORY NARKOTYKÓW KATEGORII 2 I 3, SUBSTANCJE CHEMICZNE I ICH MIESZANINY, PRODUKTY BIOBÓJCZE, DETERGENTY

I. NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI LUB NOWYMI SUBSTANCJAMI PSYCHOAKTYWNYMI

W 2021 roku realizowane były przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych ustawowo powierzone zadania w zakresie przeciwdziałania wytwarzaniu oraz wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w tym działania kontrolne prowadzone przy udziale Policji oraz działania administracyjne.

W 2021 r. w województwie łódzkim nie funkcjonowały sklepy stacjonarne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna wydała **8** decyzji administracyjnych w zakresie orzeczenia o przypadku i zniszczenia na koszt strony postępowania środków zastępczych, umorzeniu postępowania w sprawie wprowadzania do obrotu środka zastępczego i nowej substancji psychoaktywnej, obciążenia kosztami prowadzonego postępowania i utylizacji przekazanych produktów.

Państwowa Inspekcja Sanitarna nie nakładała kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Wyegzekwowano kary w wysokości **8152** złote.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie prowadził postępowań administracyjnych w II instancji oraz nie udzielił odpowiedzi na skargi do WSA w Łodzi.

Inspekcja Sanitarna współpracowała z Policją i Kliniką Ostrych Zatruc.

Kontynuowane były działania edukacyjne i informacyjne. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych (do marca 2020 roku) pracodawcy byli informowani o zagrożeniach zdrowia spowodowanych środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi i potrzebie rozszerzenia tematyki szkoleń (wstępnych i okresowych) o przedmiotowe zagadnienia.

W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa łódzkiego działań skierowanych na ograniczanie podaży jak i wpływających na popyt działań edukacyjnych informacyjnych oraz stan epidemii z powodu COVID-19 odnotowano w 2021 roku spadek o **50%** ogólnej liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W ramach nadzoru nad nowymi substancjami psychoaktywnymi realizowanego w ramach kontroli spełnienia obowiązków wynikających z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przeprowadzono kontrolę u przedsiębiorcy, który wystąpił do Biura do spraw Substancji Chemicznych o zezwolenie na stosowanie nowych substancji psychoaktywnych.

II. NADZÓR NAD PREKURSORAMI NARKOTYKÓW KATEGORII 2 I 3

W 2021 roku kontynuowane były kontrole dotyczące prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, zarówno u wprowadzających je do obrotu (**13** wprowadzających) jak i stosujących w działalności zawodowej (**336** stosujących). Ogółem przeprowadzono **107** działań kontrolnych w zakresie prekursorów narkotykowych, w tym **10** kontroli u wprowadzających do obrotu oraz **97** u stosujących. Nie wydawano decyzji administracyjnych w przedmiotowym zakresie.

III. NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI, ICH MIESZANINAMI W TYM DETERGENTAMI

W 2021 roku prowadzone były działania kontrolne dotyczące substancji chemicznych i ich mieszanin u wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. W przedmiotowym zakresie przeprowadzono ogółem **753** kontrole. Naruszenie przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin stwierdzono podczas przeprowadzonych **33** kontroli, co stanowiło **4,4%** ogólnej liczby wykonanych w tym zakresie kontroli. Na stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości wydano łącznie **8** decyzji.

Sformułowane w nich nakazy w przypadku wprowadzających do obrotu, dotyczyły między innymi: niezgodnych z prawem kart charakterystyki oraz niezgodnego z prawem oznakowania substancji chemicznych i ich mieszanin. Natomiast w przypadku stosujących, nieprawidłowości najczęściej dotyczyły braku aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych, braku karty charakterystyki.

IV. NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W ewidencji województwa łódzkiego były **392** podmioty odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych. Przeprowadzono **116** kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz **239** kontroli w zakresie ich stosowania. Naruszenie przepisów dotyczących produktów biobójczych stwierdzono podczas przeprowadzonych **17** kontroli. Stwierdzono, że **18** podmiotów wprowadzało produkty biobójcze w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych. Odnotowano **12** podmiotów, które wprowadzały produkty biobójcze (**18** produktów) bez wymaganego pozwolenia. Wystawiono **2** decyzje dotyczące wprowadzania produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych oraz **1** decyzję dotyczącą wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia. Nałożono **1** mandat karny w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych.

Wnioski:

- W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań kontrolnych i administracyjnych funkcjonujące w województwie sklepy stacjonarne zostały zamknięte.
- Odnotowano istotny spadek ogólnej liczby podejrzeń zatrucić środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.
- Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami w tym detergentami, prekursorami narkotyków i produktami biobójczymi wykazuje, że pracodawcy w większości skontrolowanych podmiotów wypełniają obowiązki wynikające z obowiązujących przepisów prawa.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska WSSE

W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ

W roku **2021** pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowało się **37 185** zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W roku sprawozdawczym zatwierdzono **2 051** zakładów, skontrolowano – **8 115**, przeprowadzono ogółem **11 350** kontroli sanitarnych, w tym **2 124** interwencyjne.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **37 185** zakładów, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka **13 710**, średniego – **13 606**, wysokiego – **9869**.

Ogółem wydano **432** decyzje administracyjne, w tym **16** decyzji unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **9** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono **497** mandatów karnych na sumę **139 100,00 zł**, skierowano **47** wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz **2** wnioski do Sądu.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

Zewidencjonowano ogółem **10 644** zakłady produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną). Najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie – **342**, ciastkarnie – **263**, automaty do lodów – **238**, przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe – **130**, wytwornie lodów – **80**, zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego – **56**, zakłady garmażeryjne – **55**. Skontrolowano **1197** zakładów.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwornie lodów	80	51	80	2	0	1	0
Automaty do lodów	238	144	238	2	0	12	1
Piekarnie	342	213	342	51	6	27	2
Ciastkarnie	263	160	263	10	0	12	0
Przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe	130	80	130	16	1	12	0
Zakłady garmażeryjne	55	31	55	6	0	1	0
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	56	36	56	1	0	0	0
Wytwornie wyrobów cukierniczych	25	15	25	4	1	2	0

W wyniku działań kontrolnych w **6** piekarniach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno – higieniczny i techniczny pomieszczeń, obecność śladów gryzoni.

Ponadto został unieruchomiony **1** zakład produkcji napojów winopodobnych z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno- higieniczny i techniczny pomieszczeń (ściany i sufity brudne, z odpadającą farbą, zagrzybione, podłogi z ubytkami, brak czystości bieżącej, drzwi prowadzące na zewnątrz zakładu nieuszczelne) oraz **1** wytwórnia cukiernicza ze względu na stwierdzenie śladów gryzoni na sali produkcyjnej, w magazynie surowców oraz w pomieszczeniu przemiału mąki kukurydzianej, obecność żywych much na hali produkcyjnej i w magazynie surowców, brak zabezpieczenia przed dostępem owadów, brak zimnej i ciepłej wody bieżącej przy dwóch zlewozmywakach na hali produkcyjnej.

W **4** punktach produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (pobrano **85** próbek lodów, z czego zakwestionowano – **20**). Właściciele zakładów zobowiązano do podjęcia działań naprawczych, polegających na poprawie warunków higieny produkcji oraz przestrzeganiu podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego. Zobligowano przedsiębiorców do przeprowadzenia ponownych badań lodów z automatu w kierunku liczby *Enterobacteriaceae* w 1g oraz przedłożenia stosowanych sprawozdań z badań.

Podjęte działania skutkowały m.in. zmianą środków wykorzystywanych do dezynfekcji maszyn i sprzętu. Właściciele zakładów przedstawili sprawozdania z badań mikrobiologicznych lodów z automatu, przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej w laboratorium akredytowanym, które potwierdziły zgodność z kryteriami higieny procesu. Ponadto w celu zweryfikowania podjętych przez przedsiębiorców działań naprawczych dokonano ponownego poboru próbek w ramach kontroli urzędowej w kierunku liczby *Enterobacteriaceae* w 1g. Uzyskane wyniki badań laboratoryjnych potwierdziły poprawę warunków higieny produkcji - liczba *Enterobacteriaceae* wynosiła poniżej dopuszczalnego poziomu 1×10^1 jtk/g.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności (ogółem **103** decyzje administracyjne, w tym **60** decyzji nakazowych) wyegzekwowano właściwy stan sanitarno- techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały również odpowiednie warunki do mycia sprzętu produkcyjnego i rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyły **9 994** zakłady, natomiast system HACCP – **1522**.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**75** mandatów karnych na kwotę **25 450, 00 zł**) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

W **2021 r.** zewidencjonowano ogółem **14 401** obiektów obrotu żywnością (hurtownie, sklepy, kioski, obiekty ruchome, tymczasowe i inne). Skontrolowano **3 594** obiekty, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **14 401**.

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1219	302	1219	22	0	8	5
Sklepy spożywcze	9643	2860	9643	130	1	188	4
Kioski spożywcze	1198	132	1198	2	1	12	2
Obiekty ruchome i tymczasowe	1139	146	1139	4	0	17	0
Inne obiekty obrotu żywnością	1202	154	1202	7	0	4	6
Ogółem	14401	3594	14401	165	2	229	17

W 1 sklepie i w 1 kiosku kontrole wykazały uchybienia tj.: brak doprowadzonej wody bieżącej zimnej i ciepłej, stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa wprowadzanej do obrotu żywności, a tym samym zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia tych zakładów.

Ponadto w 4 obiektach wydano 5 decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu / nakazujących wycofanie z obrotu produktów:

1. Frytury gastronomicznej 100% olej palmowy, rafinowany - z uwagi na przekroczenie dopuszczalnego poziomu estrów 3- MCPD
2. Orzechów ziemnych prażonych - ze względu na przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu aflatoksyny B₁ oraz sumy aflatoksyn B₁, B₂, G₁ i G₂
3. 2 produktów z grupy żywności specjalnego przeznaczenia medycznego – z uwagi na nieprawidłową kwalifikację produktów
4. Truskawki mrożonej importowanej z Egiptu – ze względu na przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydów: dimetoatu i metamidofosu oraz w 2 obiektach - 4 decyzje nakazujące wstrzymanie wprowadzania do obrotu nw. suplementów diety do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego:
  - Witamina B12 – ze względu na zawartość w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu 500 µg witaminy B12 w postaci cyjanokobalaminy
  - Biotyna - z uwagi na deklarowaną przez przedsiębiorcę zawartość cynku na poziomie 20 mg w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu
  - Ginkgo Plus – ze względu na zawartość w zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia 110 mg suchego ekstraktu z liści miłorzębu dwuklapowego (*Ginkgo biloba*), standaryzowanego na zawartość 24 % glikozydów flawonoidowych (co stanowi 26,4 mg), 6% laktonów terpenowych (co stanowi 6,6 mg)
  - Witamina D3 4000 IU - z uwagi na zawartość w zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia 4000 IU witaminy D.

Stan sanitarny sklepów i kiosków spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP.

Zasady GHP/GMP wdrożyło 14 255 obiektów obrotu żywnością (99,0%), natomiast system HACCP – 9 271 (64,4%).

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (ogółem 165 decyzji administracyjnych, w tym 97 decyzji nakazowych), pomieszczenia i wyposażenie obiektów obrotu żywnością zostały doprowadzone do właściwego stanu sanitarno-technicznego, zapewniono w nich odpowiednie warunki do mycia rąk i sprzętu pomocniczego, wyposażono urządzenia chłodnicze w termometry do monitorowania temperatury w ramach kontroli wewnętrznej, zabezpieczono zakłady przed dostępem szkodników oraz wyegzekwowano prowadzenie na bieżąco rejestrów w ramach GHP/GMP i systemu HACCP.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (229 mandatów karnych na kwotę 54 850 zł) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W roku 2021 zewidencjonowano 4 746 zakładów, skontrolowano - 1433, oceniono na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego – 4746. Zasady GHP/GMP wdrożyło 4 745 zakładów (99,99%), natomiast system HACCP – 3 238 (68,2%).

W 4 zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń chłodniczych i wyposażenia, nieprawidłowo prowadzone procesy dezynfekcji, obecność owadów biegających i latających (prusaki i muchy), obecność śladów szkodników, nieczynna toaleta dla personelu i klientów.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i urządzeń, brak segregacji asortymentowej żywności w urządzeniu chłodniczym, zniszczony drobny sprzęt produkcyjny, brak prawidłowego zabezpieczenia przed szkodnikami, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniami, wykorzystywanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, brak warunków do higienicznego mycia i osuszania rąk, brudna odzież ochronna, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad GHP/GMP i HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością nałożono **139 mandatów karnych** na sumę **43 150,00 zł**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (**113 decyzji administracyjnych, w tym 55 decyzji nakazowych**) w zakładach żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano: poprawę stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitów, podłóg, drzwi w pomieszczeniach zakładu, urządzeń oraz sprzętu, zapewnienie urządzeń do mycia rąk oraz drobnego sprzętu, urządzeń do prawidłowego mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, zapewnienie ciepłej i zimnej wody bieżącej, prawidłowe warunki przechowywania żywności, zapewnienie ciągłości łańcucha chłodniczego, a także prowadzenie systematycznych rejestrów w ramach GHP/GMP i HACCP.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W roku **2021** zarejestrowano **2644** zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **71** bloków żywienia w szpitalach, **13** kuchni niemowlęcych, **186** stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, **41** stołówek w domach dziecka i młodzieży, **705** stołówek szkolnych, **34** stołówki w bursach i internatach, **802** stołówki w przedszkolach, **33** stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych, **165** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **125** bufetów przy zakładach pracy, **77** stołówek pracowniczych, **271** innych zakładów żywienia).

Skontrolowano **1109** zakładów. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono wszystkie zakłady, dla których ustalono kategorię ryzyka niskiego – **267**, średniego – **1707**, wysokiego – **670**.

We wszystkich obiektach zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, w **2231** - system HACCP (84,4%).

Przeprowadzono **1250** kontroli i rekontroli, w tym **68** interwencyjnych.

Interwencje dot. m.in. niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w zakładach, stosowania do produkcji potraw, środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, niewłaściwej jakości zdrowotnej serwowanych potraw, podejrzenia zatrucia pokarmowego po spożyciu posiłku, niezgodności serwowanych potraw z jadłospisem, nieprawidłowego działania wentylacji w pomieszczeniu produkcyjnym, sprzedaży dzieciom i młodzieży w kiosku szkolnym środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w rozporządzeniu *Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach*.

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **6** zakładach działalność prowadzona była bez uprzedniego złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą, brak było informacji dla konsumentów dot. składników alergennych występujących w potrawach albo prowadzona była sprzedaż dzieciom i młodzieży środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.

1 obiekt (stołówka szkolna) został czasowo unieruchomiony do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań wody do spożycia.

Na skutek wydanych **37** decyzji administracyjnych i nałożonych kar pieniężnych wyegzekwowano:

- poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,

- wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego,
- wydzielenie prawidłowo wyposażonego stanowiska do mycia i dezynfekcji jaj w pomieszczeniu obróbki wstępnej surowców,
- zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniach produkcyjnych,
- prawidłowe zabezpieczenie obiektu przed dostępem szkodników.

Podczas kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (nałożono **32** mandaty karne na kwotę **9 200,00 zł**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych, warunków przechowywania surowców i półproduktów, identyfikacji środków spożywczych, prowadzonych procesów dezynfekcji naczyń stołowych oraz obróbki wstępnej jaj, a także uchybienia dot. braku: segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych, rozdziału prac czystych i brudnych, aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością, zachowanej segregacji odzieży ochronnej i osobistej pracowników bloku żywienia oraz prowadzenia zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W **2021 r.** w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego pobrano do badań laboratoryjnych **38** próbek żywności i wymazów sanitarnych, z których **3** zostały zakwestionowane (**2** próbki wymazów z rąk pracowników – z uwagi na obecność gronkowców koagulazo – dodatnich oraz **1** próbka wymazu z rąk pracowników - z uwagi na ponadnormatywną liczbę bakterii tlenowych mezofilnych).

Ogółem w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniono **839** jadłospisów, w tym **50** uznano za nieprawidłowe z uwagi na brak w posiłkach wystarczającej ilości warzyw lub owoców oraz białka pełnowartościowego.

Przeprowadzono **24** oceny sposobu żywienia i w **22** przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. za wysoki udział energii pochodzącej z tłuszczu oraz nieprawidłowości w realizacji składników pokarmowych (m.in. wapnia, żelaza i witaminy C).

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY, ŻYWNOCIĄ SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA I ŻYWNOCIĄ WZBOGACANĄ

W 2021 r. zarejestrowano **21** producentów suplementów diety oraz **1** producenta żywności specjalnego przeznaczenia. Skontrolowano **15** wytwórni suplementów diety oraz **1** wytwórnię żywności specjalnego przeznaczenia. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych zakładach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP.

W tej grupie obiektów Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **1 decyzję** utrzymującą w mocy decyzję organu I instancji nakazującą czasowe wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego produktu zawierającego witaminę D₃ w ilości 100 µg, w zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W 2021 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego kontynuowały nadzór nad znakowaniem, prezentacją i reklamą wprowadzanych do obrotu suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych. Przeprowadzono ogółem **442** kontrole w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny pod względem składu, znakowania oraz prezentacji i reklamy ogółem **1239** omawianych środków spożywczych.

Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły monitoring stron internetowych pod kątem zgodności z obecnie obowiązującym prawem żywnościowym, w szczególności pod kątem obecności w ofertach sprzedaży produktów zawierających nieautoryzowane składniki, stwarzających zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz pod kątem prawidłowości prezentacji i reklamy. Ogółem sprawdzono **365** produktów (suplementy diety, żywność specjalnego przeznaczenia oraz żywność wzbogacana).

Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku łącznie **40** produktów (**2,5%** ogółu ocenianych). Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego zostały przekazane do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych właściwych terenowo ze względu na siedzibę producenta/dystrybutora tych produktów.

Najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były: wysoka zawartość witaminy B₁₂ oraz melatoniny w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu, różnice pomiędzy deklarowanymi a stwierdzonymi w wyniku badań zawartościami witamin w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu np. witaminy D, nieprawidłowe znakowanie, prezentacja i reklama suplementów diety, zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do produktu, a nie do jego składników, zamieszczenie nieuprawnionych oświadczeń zdrowotnych, zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do ogólnych, nieswoistych korzyści, jakie przynosi dany składnik odżywczy lub dana żywność dla ogólnego dobrego stanu zdrowia i dla związanego ze zdrowiem dobrego samopoczucia, bez zamieszczenia towarzyszącego oświadczenia zdrowotnego znajdującego się w wykazie dozwolonych oświadczeń zdrowotnych z art. 13 lub 14.

PPIS woj. łódzkiego wydali łącznie **8 decyzji administracyjnych**, w tym:

- **4 decyzje** nakazujące wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego produktów zawierających w swoim składzie: witaminę D w ilości 100 µg, witaminę B₁₂ w ilości 500 µg, cynk w ilości 20 mg oraz 110 mg suchego ekstraktu z liści miłorzębu dwuklapowego (*Ginkgo biloba*) standaryzowanego na zawartość 24% glikozydów flawonowych (co stanowi 26,4 mg), 6% laktonów terpenowych (co stanowi 6,6 mg) w zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia, kwalifikowanych jako suplementy diety, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego
- **2 decyzje** zakazujące wprowadzania do obrotu produktów kwalifikowanych jako żywność specjalnego przeznaczenia z uwagi na nieprawidłową kwalifikację,
- **1 decyzję** nakazującą poprawę sposobu prezentacji produktów sprzedawanych za pośrednictwem strony internetowej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego,
- **1 decyzję** o umorzeniu postępowania administracyjnego z uwagi na jego bezprzedmiotowość.

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz żywności specjalnego przeznaczenia, prowadzenie działalności w zakresie sprzedaży suplementów diety za pośrednictwem internetu bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **13** decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104, art. 103 ust. 1 pkt 1b lit. c, art. 103 ust. 1 pkt 1, art. 103 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły również działania w związku z powiadomieniami w ramach systemu RASFF i AAC dotyczącymi m.in. stwierdzenia w suplementach diety: ekstraktu z konopi włóknistych oraz zawartości Δ^9 -tetrahydrokannabinolu (Δ^9 -THC) na poziomie 0,16%, syldenafilu i cyprofloksacyny, chlorowodoru johimbiny, tlenku etylenu, niedozwolonej formy magnezu- L-treonianu magnezu, hupercyny A pozyskiwanej z liści *Huperzia Serrata*, niższego poziomu siarczanu chondroityny (64,4 mg) niż deklarowany (400 mg/dzienna dawka).

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROCI W OBIEKTACH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W 2021 r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano **3925** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **88** tj. **2,2%** (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **2,6%**)

- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **2494** próbki, zdyskwalifikowano - **43** tj. **1,7%** (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **2,3%**).
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **1191** próbek, zdyskwalifikowano **14** próbek, tj. **1,2%** (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,9%**).

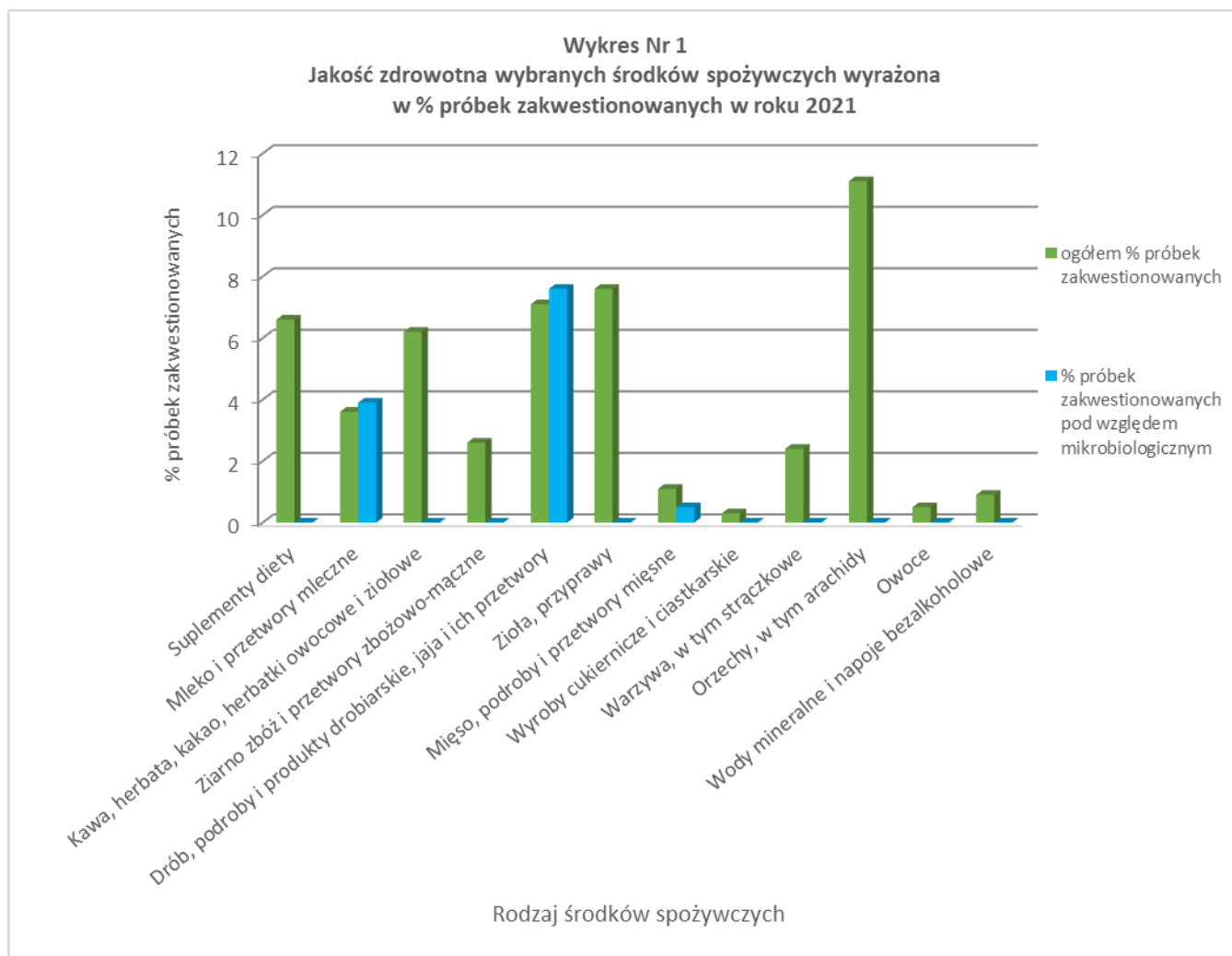
Oceniono **3240** próbek środków spożywczych krajowych pod względem cech organoleptycznych, zdyskwalifikowano - **2** tj. **0,06%** (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,2%**).

Oceniono **2384** próbki środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało **20** próbek tj. **0,8%** (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **1,0%**).

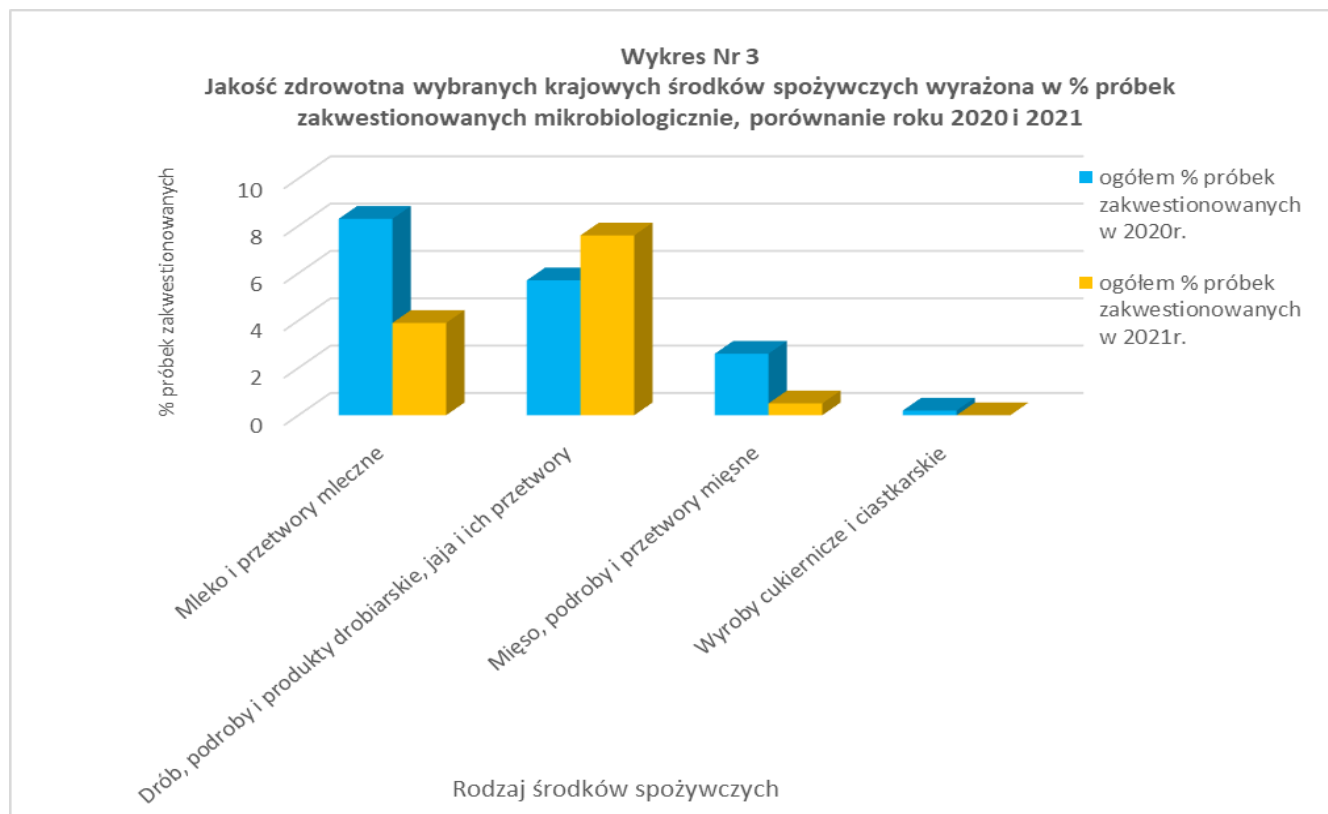
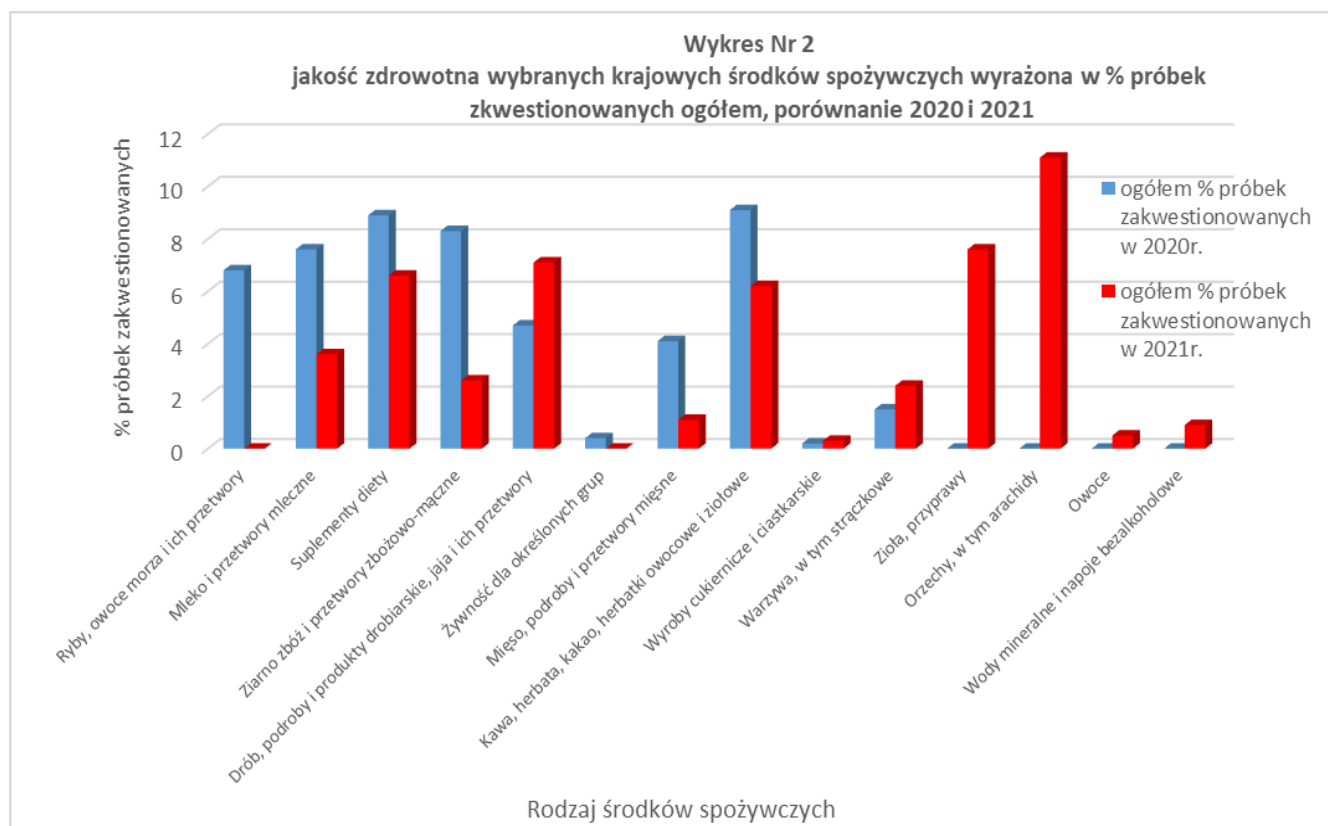
Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2021 rok

Lp.	Symbol wg Mz 48	Rodzaj / Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	%zakw.	zbad.	zakw.	%zakw.	
1.	26	Suplementy diety	121	8	6,6	50	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
2.	21	Zioła, przyprawy	79	6	7,6	70	0	0	- nieprawidłowe znakowanie - zanieczyszczenia fizyczne i biologiczne
3.	04	Mleko i przetwory mleczne	549	20	3,6	510	20	3,9	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny <i>Enterobacteriaceae</i>
4.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	113	3	2,6	0	0	0	- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A - nieprawidłowe znakowanie,
5.	02	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	323	23	7,1	290	22	7,6	- obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr. 08 w 25 g, - obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr. 07 w 25 g, - obecność <i>Salmonella</i> Enteritidis, - obecność <i>Campylobacter coli</i> w 10g, <i>Campylobacter jejuni</i> w 10g, - obecność enterotoksyny gronkowcowej - nieprawidłowe znakowanie
6.	01	Mięso, podroby i przetwory mięsne	280	3	1,1	200	1	0,5	- obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr. 04 w 25 g, - przekroczenie NDP sumy WWA - nieprawidłowe znakowanie
7.	06	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	332	1	0,3	290	0	0	- nieprawidłowe znakowanie - niewłaściwe cechy organoleptyczne
8.	10	Warzywa, w tym strączkowe	783	19	2,4	265	0	0	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydów – acetamiprydu, chlorpiryfosu, linuronu, dimetomorfu, cypermetryny, propamokarbu, ditiokarbaminianów - nieprawidłowe znakowanie - zanieczyszczenia biologiczne
9.	22	Kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe	16	1	6,2	5	0	0	- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A
10.	09	Orzechy, w tym arachidy	9	1	11,1	0	0	0	- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu aflatoksyny B1 i sumy aflatoksyn
11.	11	Owoce	362	2	0,5	145	0	0	- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A - przekroczenie NDP pozostałości pestycydu - cypermetryny
12.	16	Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	114	1	0,9	90	0	0	- niewłaściwe cechy organoleptyczne

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2021 roku przedstawia wykres Nr 1.

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2021 r. w porównaniu do 2020 r. przedstawiają wykresy Nr 2 i Nr 3.

WYTWÓRNI MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2021 r. zewidencjonowano:

- **81** wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- **651** miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Skontrolowano **18** wytwórni, przeprowadzono **20** kontroli.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków przechowywania surowców i produktów gotowych, stanu sanitarno- higienicznego i technicznego pomieszczeń wytwórni, procesu technologicznego, wdrożonych zasad dobrej praktyki produkcyjnej, śledzenia drogi materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, oznakowania wyrobów, deklaracji zgodności oraz dokumentacji potwierdzającej, że materiały i wyroby spełniają wymagania określone w *rozporządzeniu (WE) Nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylającym dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG (Dz. Urz. UE L 338 z 13.11.2004 r, z późn. zm.)* oraz w *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Dz. Urz. L 12 str. 1 z 15.01.2011r. z późn. zm.)* i w *ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2020 r. poz.2021 z późn. zm.)*.

W 2021 r. na terenie województwa łódzkiego skontrolowano **113** obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadzono **146** kontroli.

W **3** obiektach stwierdzono prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Kontrole wykazały również nieprawidłowości tj.: deklaracja zgodności dla worków foliowych "HDPE " nie była zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązującym *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością* oraz brak dokumentów potwierdzających pochodzenie wyrobów z włókna bambusowego (talerze i kubki).

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **80** wytwórniach i w **625** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2021 roku przebadano laboratoryjnie **58 próbek** materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Zakwestionowano **1 próbkę** miski melaminowej z dodatkiem bambusa z uwagi na zawartość niedozwolonych w produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych biosubstancji tj. włókna bambusa i skrobi kukurydzianej. Ww. wyrób uznano za niespełniający wymagań *rozporządzenia Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu żywnością*.

WNIOSKI

1. Stan sanitarny zakładów produkcji i obrotu żywnością ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco przez przedsiębiorców, działających na rynku spożywczym, prac modernizacyjnych oraz wykonywanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych wydanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
2. W wyniku podejmowanych działań przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, urządzeń i sprzętu w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.

3. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji i obrotu żywnością przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno-technicznych w obiektach, wymiany zniszczonego sprzętu, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu roboczego oraz mycia rąk.
4. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż % próbek zakwestionowanych w 2021 r. kształtował się na poziomie zbliżonym do roku 2020 r. i wynosił **2,2%** (w 2020 r. - **2,6%**).
5. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2022 r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
  - zachowania łańcucha chłodniczego w przypadku środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
  - warunków produkcji żywności RTE (gotowej do spożycia),
  - produkcji pierwotnej owoców miękkich i warzyw zielonych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia oraz kiełków i nasion przeznaczonych do produkcji kiełków,
  - prawidłowości składu, oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi.

Przygotowała:

*Bożena Kaczmarczyk
Kierownik Oddziału Nadzoru
Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia WSSE*

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ NADZÓR BIEŻĄCY

Pracownie rentgenowskie

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się **1020** jednostek użytkujących **1094** aparaty rentgenowskie. W narażeniu na promieniowanie X pracuje łącznie ok. 3071 osób. Ze względu na wprowadzony w marcu 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, oraz włączenie pracowników Oddziału Nadzoru Higieny Radiacyjnej do prowadzenia wywiadów epidemiologicznych przeprowadzono kontrole zaplanowane na 2021 w okresie od lipca do listopada 2021 r. W minionym roku Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **139** zezwoleń na uruchomienie aparatury rentgenowskiej wraz z medycznymi pracownikami rentgenowskimi (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami) oraz **93** zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych z rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W związku z wprowadzonym stanem epidemii w 2020 r. pracownicy Oddziału w minionym roku przeprowadzili łącznie **73** kontrole w **73** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sprawdzano i egzekwowano realizację wymagań w zakresie higieny radiacyjnej, wynikających z ustawy Prawo atomowe, dotyczących aparatury i personelu narażonego na działanie prom. X. Zwracano także uwagę na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń pracowni rtg. Na podstawie przeprowadzonych kontroli, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał dwie decyzje odmawiające wydanie zezwolenia z uwagi na niespełnienie przez jednostkę starającą się o zezwolenie wymagań określonych obowiązującymi przepisami prawa. Podczas przeprowadzonych kontroli wykonano **704** pomiarów mocy dawek promieniowania X przy **84** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi. W roku 2021 w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz odbiorów nowych pracowni i aparatów rtg na podstawie opracowanych i wdrożonych instrukcji roboczych, prowadzono na terenie województwa łódzkiego kontrolę jakości wybranych parametrów fizycznych aparatury rentgenowskiej.

Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz

Na terenie województwa w 2021 r. znajdowało się **150** (wraz ze szpitalami, przychodniami) zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości. Ze względu na wprowadzony w marcu 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, oraz włączenie pracowników Oddziału Nadzoru Higieny Radiacyjnej do prowadzenia wywiadów epidemiologicznych przeprowadzono kontrole zaplanowane na 2021 w okresie od lipca do listopada 2021 r.

Pracownicy Oddziału przeprowadzili **3** kontrole w **3** zakładach. Podczas kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola w otoczeniu urządzeń oraz szkoleń i specjalistycznych badań lekarskich pracowników obsługujących urządzenia.

W 2021 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa łódzkiego w ramach działania Placówek Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych WSSE w Łodzi

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2021 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa, owoce, pasze oraz wodę powierzchniową przeznaczoną do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego. Łącznie pobrano **42** próbki.

Rodzaj zbadanych prób oraz otrzymane wyniki skażeń zawarto w zał. do sprawozdania. Wyniki pomiarów były przekazywane do Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki.

Placówka uczestniczyła w międzylaboratoryjnym badaniu porównawczym organizowanym przez CLOR.

W 2021 r. nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

Agata Majczak
Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie województwa łódzkiego ma szczególne znaczenie w zapewnieniu odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych już na etapie projektowania, przez co jego działanie ma istotny wpływ na stan sanitarny w docelowym użytkowaniu i zagospodarowaniu poszczególnych inwestycji. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonują oceny projektowanych zamierzeń planistycznych, inwestycyjnych i systemowo-organizacyjnych odnoszących się do obszarów gmin, powiatów, województwa, rozwiązań techniczno-budowlanych obiektów, infrastruktury oraz rozwiązań technologicznych różnych procesów w aspekcie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz maksymalnego ograniczenia niekorzystnego oddziaływania planowanych przedsięwzięć na środowisko, w tym zdrowie ludzi. Należy zaznaczyć, że działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas uzgadniania dokumentacji projektowej, opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć oraz opiniowania dokumentów takich jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, programy ochrony środowiska, programy gospodarki niskoemisyjnej, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, programy usuwania azbestu, programy ochrony przed hałasem, programy rewitalizacji, programy strategii rozwoju czy plany rewitalizacji zwracają szczególną uwagę m.in. na: poprawę funkcjonalności i parametrów infrastruktury technicznej; ochronę akustyczną terenów mieszkaniowych; wymianę przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła i energii na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii oraz termomodernizację budynków.

Ponadto, w opiniowanych dokumentach zwraca się uwagę na zapisy dotyczące m.in.: zasad zagospodarowania stref stykowych obszarów produkcyjno – usługowych z funkcjami wrażliwymi (zabudowa mieszkaniowa, usługi społeczne, tereny o funkcji rekreacyjnej), stref ochronnych w odległości 50 m i 150 m od granic cmentarzy, lokalizacji pasów zieleni izolacyjnej czy też ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wynikającego z charakteru prowadzonej działalności w stosunku do terenów sąsiednich. Bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują, działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego oraz (w zakresie higieny radiacyjnej) Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny. Spośród spraw załatwionych w 2021 r. przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego w zakresie opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć, uzgodnień projektów budowlanych oraz opiniowania lokalizacji inwestycji mieszkaniowych i inwestycji towarzyszących należy wyróżnić m.in.: zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięć polegających na: budowie tunelu kolejowego na poszczególnych odcinkach linii kolejowych - Łódź Fabryczna – Łódź Kaliska/Łódź Żabieniec, budowie drogi ekspresowej S-14 – zachodniej obwodnicy Łodzi, budowie wschodniej obwodnicy Bełchatowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 484, budowie zakładu produkcji kompostu i polepszacza glebowego w Chrzczonowicach gm. Kowiesy, budowie biogazowni rolniczej w miejscowości Bogumiłów, gm. Kleszczów, budowie kompostowni odpadów innych niż niebezpieczne oraz budowy zakładu gospodarowania odpadami na terenie powiatu kutnowskiego; uzgodnienia projektów budowlanych dot.: adaptacji Oddziału Pediatrycznego w Kutnowskim Szpitalu Samorządowym, cmentarza rzymskokatolickiego parafii NMP Królowej Polski w Klukach oraz przebudowy budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Janowie, gm. Bełchatów; zaopiniowanie lokalizacji inwestycji mieszkaniowych przy: ul. Zgierskiej w Aleksandrowie Łódzkim; ul. Augustów w Łodzi; ul. Piotrkowskiej 154 w Łodzi; ul. gen. Jarosława Dąbrowskiego 17A w Łodzi.

Na poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych, a tym samym poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego mają wpływ obiekty, w których prowadzona będzie działalność lecznicza, budynki oświaty i nauki oraz obiekty chroniące gospodarkę gruntowo-wodną i wpływające na poprawę komunikacji w regionie, w których dopuszczeniu do użytkowania uczestniczyły organy Państwowej

Inspekcji Sanitarnej. Wśród najbardziej znaczących obiektów dopuszczonych do użytkowania w roku 2021 r. na terenie województwa łódzkiego znalazły się obiekty takie jak: budynek Domu Opieki Społecznej gm. Kluki; budynek laboratoryjno-naukowy dla potrzeb Uniwersytetu Medycznego w Łodzi przy ul. Pomorskiej 251; Oddział Chirurgii Onkologicznej w Wojewódzkim Wielospecjalistycznym Centrum Onkologii i Traumatologii im. Kopernika w Łodzi przy ul. Pabianickiej 62; Centralna Sterylizatornia w szpitalu WAM w Łodzi przy ul. Żeromskiego 113; Zespół Porodowy CZMP w budynku A w Łodzi przy ul. Rzgowskiej 281/289; placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku w m. Kalonka przy ul. Maciejkowej 2; budynek hospicjum dla dorosłych w Łodzi przy ul. Pojezierskiej 45/51; Gabinety Lekarskie „GLOBALMEDIC” w Kutnie przy ul. Barlickiego 2; Centrum Farmaceutyczne Apteka Słoneczna w Skierniewicach; Centrum Rehabilitacji i Sportu w Konstancynie Łódzkiej; Niepubliczny żłobek i niepubliczne przedszkole w Łodzi przy ul. Świtezianki 16; budynek przedszkola i żłobka w miejscowości Henryków, gm. Zduńska Wola; Stacje Uzdatniania Wody w: Kutnie przy ul. Intermodalnej 8 i Konstancynie Łódzkiej; budynek Centrum Kultury i Sztuki w Skierniewicach; Hala Sportowa w miejscowości Sierakowice Prawe, gm. Skierniewice. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonują również oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi na danym terenie, które jest związane z historycznym zanieczyszczeniem ziemi lub występowaniem szkody w środowisku. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w powyższym zakresie w 2021 r. zaopiniował m.in.: projekty planów remediacji dot.: historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi występującego na terenie dawnych Widzewskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego Wi-Ma w Łodzi przy ul. Piłsudskiego 135, historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi przy ul. Rajmunda Rembélińskiego w Łodzi, środowiska gruntowego przy ul. Pszennej 7 w Łodzi; fragmentu działki nr 1/16, obręb 3 miasta Tomaszów Mazowiecki, historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi terenu Bazy Magazynowej nr 12 Dobryszyce; zlikwidowanej Stacji Paliw PKN Orlen Nr 593 w miejscowości Konstancynów Łódzki, a także warunki przeprowadzenia działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi w m. Dąbrowa nad Czarną, w gminie Aleksandrów, w powiecie piotrkowskim.

Ponadto, w 2021 r. dział zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, oprócz zadań bieżących, brał czynny udział w działaniach związanych ze stanem epidemii wprowadzonym w związku z zakażeniem koronawirusem SARS-CoV-2. Wykonywane zadania miały na celu zminimalizowanie ryzyka zakażenia koronawirusem oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa.

Liczba stanowisk zajętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zależy w dużej mierze od liczby przedsięwzięć planowanych i realizowanych w województwie w danym roku. W 2021 roku ogólna liczba tych stanowisk w województwie łódzkim kształtowała się na poziomie ok. **4871**.

Reasumując, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, pomimo panującej pandemii SARS-CoV-2 i wynikających z niej dodatkowych do realizacji zadań, zapewniają na różnych etapach procesu inwestycyjnego (planowanie strategiczne, zagospodarowanie przestrzenne, projektowanie i realizacja) właściwy stan sanitarno-zdrowotny w obiektach, a tym samym wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.

Przygotowała:

Magdalena Frątczak

Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2021 r. pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **2618** placówek stałych, oraz ok. **991** turnusów wypoczynku.

W 2021 r. sytuacja epidemiologiczna w kraju miała duży wpływ na funkcjonowanie jednostek systemu oświaty, które funkcjonowały w ograniczeniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE

Na terenie województwa łódzkiego w 2021 roku funkcjonowały **253** żłobki i kluby malucha (w 2020 r. - **285**). Sytuacja od kilku lat jest dynamiczna, w 2021 r. wiele placówek zakończyło swoją działalność, a także powstały nowe, np. w pow. tomaszowskim powstały **2**, w pow. łowickim - **3**, pow. kutnowskim - **2**, w Łodzi - **4**. Były to obiekty nowo otwarte w obiektach istniejących oraz nowo oddane w nowych obiektach. Przykładem placówki istniejącej przeniesionej do nowego obiektu jest Samorządowy Żłobek nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim (przeniesiono do nowo wybudowanego budynku). Stan higieniczno-sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń.

PRZEDSZKOLA

Na terenie województwa łódzkiego w 2021 roku funkcjonowało **845** przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego (w 2020 r. - **833**).

Skontrolowano **434** placówki przedszkolne (**51%**). Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, za wyjątkiem kilku na terenie miasta Łodzi, które z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno - techniczny objęte są od lat postępowaniem egzekucyjnym. Zły stan sanitarno - higieniczny stwierdzono w **2** przedszkolach niepublicznych w Łodzi, w których zastosowano karanie mandatowe.

Poprawę warunków lokalowych uzyskano dzięki rozbudowom, pracom remontowym oraz wybudowaniu nowych budynków, i tak.:

- wykonano termomodernizację **4** budynków przedszkoli w Opocznie, przeprowadzono remont Przedszkola w Godzianowie (pow. skierniewicki), w Przedszkolu w Wolborzu (pow. piotrkowski) wyremontowano sanitariaty dla dzieci, w Przedszkolu Nr 1 w Skierniewicach wymieniono podłogi w **5** salach,
- do nowo wybudowanych budynków przeniesiono: Przedszkole w Lipcach Reymontowskich (pow. skierniewicki), Przedszkole Samorządowe Nr 1 w Lubochni (pow. tomaszowski), Przedszkole w Mierzycach (pow. wieluński) oraz Przedszkole w Strzelcach (pow. kutnowski), funkcjonujące do tej pory w budynku nieprzystosowanym z lat 30-tych,
- zakończono rozbudowę Przedszkola Samorządowego w Kiernozi (pow. łowicki), a Terapeutyczny Punkt Przedszkolny „ToTu” w Kutnie zwiększył ilość pomieszczeń dydaktycznych i sanitarnych, adaptując dodatkowe pomieszczenia w nowej lokalizacji.

Pracownicy pionu HDM PSSE woj. łódzkiego zwracali również uwagę na bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zabawach na świeżym powietrzu, w szczególności sprawdzano realizację wymogu wymiany piasku, zabezpieczanie piaskownic przed zanieczyszczeniami oraz posiadania atestów i certyfikatów urzędów na placach zabaw.

SZKOŁY

W roku 2021 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano **1114** szkół różnego typu, w tym **240** zespołów szkół. Skontrolowano **61%** (**683** szkoły).

Z uwagi na stan epidemii, w celu ograniczenia ryzyka rozprzestrzeniania się zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2, szkoły przez większą część II semestru roku szkolnego 2020/2021 były zamknięte i funkcjonowały w systemie nauki zdalnej, tj. od początku roku do 30 maja (wszystkie za wyjątkiem klas I-III w szkołach podstawowych i specjalnych), natomiast w klasach I-III – okresowo (w zależności od ilości zakażeń w danym regionie).

W I semestrze roku szkolnego 2021/2022 nauka zdalna we wszystkich klasach odbywała się od 20 grudnia do końca roku 2021.

W czasie prowadzenia nauki stacjonarnie szkoły, w których wystąpiły przypadki zakażeń wirusem SARS-CoV-2, po pozytywnym zaopiniowaniu przez właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, przechodziły na kształcenie hybrydowe lub zdalne. Rozpatrzono ogółem **4541** wniosków dyrektorów szkół o zmianę trybu nauczania – w większości przypadków zaopiniowane zostały pozytywnie (za wyjątkiem 4).

Podczas kontroli sanitarnych szczególną uwagę zwracano na realizowanie wytycznych MEN, MZ i GIS, dot. m.in. dystansu społecznego, zasad higieny i środków ochrony indywidualnej oraz postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia, poprzez utworzenie regulaminów i procedur.

• Ocena stanu technicznego szkół

Stan techniczny budynków szkół ulega stopniowej poprawie – w **59%** placówek skontrolowanych w okresie wakacji prowadzone były remonty, które związane były przede wszystkim z termomodernizacjami budynków (wymiana dachu, docieplenie stropu i dachu, wymiana stolarki okiennej, wymiana kaloryferów, wymiana oświetlenia, wymiana pieców CO i zmiana ogrzewania) oraz drobniejszymi pracami takimi jak: malowanie sal lekcyjnych i korytarzy, wymiana oświetlenia, renowacja podłóg, armatury łazienkowej, mebli szkolnych, zakupie mebli szkolnych, szafek dla uczniów oraz sprzętu stanowiącego wyposażenie placów zabaw. W **12** szkołach przeprowadzone zostały generalne remonty, np. termomodernizacje budynków wykonano: w SP w Szadku (pow. zduńskowski), w **4** SP w pow. kutnowskim: w Bedlnie, Żeronicach, Gołębiewku, Byszewie, w **2** SP w pow. wieluńskim: w Osjakowie i Białej. Inne generalne remonty wykonano m.in. w: SP w Bełchowie, SP w Bobrownikach, SP w Bednarach (pow. łowicki). W **25** szkołach dokonano rozbudowy bazy szkolnej, przede wszystkim o sale dydaktyczne, boiska oraz pomieszczenia sanitarne. W **5** szkołach zmodernizowano bądź otwarto nowe bloki żywieniowe, np. w pow. wieluńskim: SP w Krzyworzece, SP w Konopnicy, SP w Osjakowie; w pow. rawskim: SP w Sierzchowach.

Jednakże w dalszym ciągu, z uwagi na ograniczone środki finansowe, problemem pozostaje wyegzekwowanie wykonania obowiązków zawartych w decyzjach administracyjnych, dotyczących stanu sanitarno-technicznego w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi, w związku z czym **23** łódzkie szkoły objęte są postępowaniem egzekucyjnym.

• Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej

W 2021 r. na terenie woj. łódzkiego, podobnie jak w latach ubiegłych, wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze były podłączone do sieci wodno - kanalizacyjnej (centralnej lub miejscowej) i posiadały pomieszczenia sanitarne zlokalizowane w obiekcie. Obecnie wszystkie skontrolowane szkoły zapewniają dostęp do ciepłej bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym.

W związku ze stanem epidemii w Polsce, podczas kontroli sanitarnych zwracano szczególną uwagę na opracowywanie i stosowanie wewnętrznych procedur bezpieczeństwa na terenie placówek w celu zapobiegania zakażeniom wirusem SARS-CoV-2. W szkołach zapewnione były środki do dezynfekcji rąk i powierzchni, środki higieniczne, w widocznych miejscach zamieszczono instrukcje mycia i dezynfekcji rąk oraz zasady przestrzegania higieny, wydzielono izolatki, w większości placówek zakupiono termometry bezdotykowe, prowadzono monitoring dezynfekcji pomieszczeń. Jednakże mimo starań jednostek systemu oświaty zachowanie bezpiecznego dystansu społecznego było trudne do realizacji.

Sytuacja w zakresie zachowania standardów dostępności do urządzeń higieniczno-sanitarnych dla uczniów nie uległa poprawie w porównaniu z latami ubiegłymi – uchybienia stwierdzono łącznie w **43** placówkach (**8%** skontrolowanych szkół). Spowodowane jest to głównie barierami architektonicznymi, które uniemożliwiają rozbudowę sanitariatów bądź zaadaptowanie dodatkowych pomieszczeń.

Nadal często spotykanym problemem jest brak zaplecza sanitarnego oraz wydzielonych rozbieralni dla dziewcząt i chłopców przy bloku sportowym (jedynie **50%** skontrolowanych placówek posiadało czynne natryski). Dodatkowo uwagę zwraca mała częstotliwość wykorzystania natrysków po zajęciach W – F, w głównej mierze spowodowana krótkim czasem trwania przerw między lekcjami, a także złym stanem technicznym natryskowni.

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ulegają stopniowej poprawie, głównie dzięki budowie sal gimnastycznych, hal sportowych oraz wielofunkcyjnych boisk. W 2021r. oddano do użytku nowe bloki sportowe, m.in. w: SP w Szydłowie (pow. piotrkowski), SP w Silniczce (pow. radomszczański), SP w Sierakowicach Prawych (pow. skierniewicki), ZS Nr 1 w Wieluniu. Przy SP w Strzelcach (pow. kutnowski) rozbudowano bazę sportową o infrastrukturę do lekkiej atletyki.

Pomimo remontów w dalszym ciągu infrastruktura do prowadzenia zajęć W-F w szkołach jest nadal niewystarczająca – całkowity jej brak odnotowano w **5%** skontrolowanych szkół, brak sal do zajęć ruchowych w **9%** (szkoły posiadające jedynie boiska), zaś brak boisk w **13%** szkół. W szkołach z niedostateczną infrastrukturą sportową uczniowie ćwiczą na korytarzach, w okresie wiosenno - letnim - na świeżym powietrzu lub zajęcia prowadzone są w salach innych szkół. Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z innych obiektów sportowych. Najgorzej sytuacja w tym zakresie przedstawiała się – podobnie jak w latach ubiegłych - w mniejszych szkołach wiejskich. Pomieszczeń sportowych nie posiadały szkoły np. w powiecie: piotrkowskim – **6**, kutnowskim – **5**, łowickim – **3**. Ponadto, aż w blisko **7%** szkół (tak jak w latach poprzednich) niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia W-F prowadzono na korytarzach.

Stan sanitarno - techniczny bloków wychowania fizycznego (sal gimnastycznych, natryskowni i przebieralni) w wielu placówkach był niezadawalający – ściany i sufity brudne, ze śladami po zaciekach, ubytkami farby i tynku, podłogi ze szczelinami, miejscami ruchome, ze zdartym lakierem.

Sal gimnastyczne i boiska wyposażone są w sprzęt i urządzenia sportowe w większości certyfikowane, w dobrym stanie technicznym i odpowiednio zabezpieczone, umieszczone są również w wyznaczonych miejscach tablice informacyjne, dotyczące zasad bezpiecznego ich użytkowania.

- **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM zwracali uwagę na zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania – szczególnie na zapewnienie odpowiedniej temperatury pomieszczeń, właściwej wentylacji, oświetlenia, możliwości ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem oraz wietrzenie pomieszczeń.

Podczas działań kontrolnych w zakresie przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, uświadamiano dyrektorów, jak ważne jest właściwe natężenie oświetlenia sztucznego na stanowiskach pracy uczniów i przy tablicach szkolnych.

Dokonano oceny dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii w **243** oddziałach – nieprawidłowości nie stwierdzono – stoliki i krzeselka posiadały atesty i certyfikaty, stanowiska były odpowiednio zestawione i dostosowane do wzrostu dzieci. Jednakże w dalszym ciągu trudności w prawidłowym dostosowaniu mebli wynikają przede wszystkim z konieczności przemieszczania się uczniów do różnych sal lekcyjnych, a także tworzenia klaso – pracowni przystosowanych do nauczania konkretnego przedmiotu.

Dokonywano również oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych (w **4 239** oddziałach w **381** szkołach) – w **3%** skontrolowanych oddziałów stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły głównie rozpoczynania zajęć w szkołach o różnych porach, przekroczenia dopuszczalnej liczby godzin w poszczególnych dniach na przestrzeni tygodnia, nieuwzględnienia w każdym dniu zajęć z elementami ruchu, skracania przerw międzylekcyjnych.

Podczas bieżącego nadzoru sprawdzano także zapewnienie warunków do pozostawiania w placówkach podręczników i przyborów szkolnych – prawie wszystkie szkoły stwarzały taką możliwość - najczęściej w indywidualnych szafkach, zlokalizowanych na korytarzach, bądź w szatniach, czasami na półkach lub szafkach w salach dla uczniów danej klasy.

- **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

W 2021 r. posiadanie substancji chemicznych i ich mieszanin odnotowano w **174** szkołach. Jak co roku prowadzony był nadzór nad szkolnymi pracowniami chemicznymi, w szczególności sprawdzano sposób przechowywania i oznakowania odczynników, jak również posiadanie aktualnego ich spisu.

Uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk w/w substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

Szkoły posiadające przeterminowane substancje chemiczne sukcesywnie oddają je do utylizacji.

WARSZTATY SZKOLNE I CENTRA SZKOLENIA ZAWODOWEGO

Na terenie woj. łódzkiego w 2021 r. skontrolowano **6** (z **17** istniejących) placówek kształcenia ustawicznego, tj.: warsztaty i centra szkolenia zawodowego funkcjonujące samodzielnie, a także **13** warsztatów szkolnych (z **32** ogółem), wchodzących w skład zespołów szkół ponadpodstawowych. Stan sanitarno - techniczny większości z nich nie budził większych zastrzeżeń, za wyjątkiem m.in.: Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łodzi – w którym prowadzone jest postępowanie egzekucyjne oraz administracyjne.

W 2021 r. powstała nowa placówka – Niepubliczny Ośrodek Kształcenia Nauczycieli w Radomsku, natomiast Ośrodek Kształcenia Zawodowego i Ośrodek Kształcenia i Biznesu „Sokrates” w Radomsku zakończyły działalność.

PLACÓWKI Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

Na terenie woj. łódzkiego w 2021 r. funkcjonowały **162** placówki (w tym **139** samodzielnych) z pobytem całodobowym, w szczególności:

- Placówki **opiekuńczo-wychowawcze**, są to głównie domy dziecka. Skontrolowano **19** z **49** zarejestrowanych. Oddano do użytku kilka nowych placówek, m.in.: POW „Kamil” w Strzałkowie (pow. radomszczański), POW „Różany Zakątek” w Kutnie, Dom dla dzieci „Jaś” we Franciszkowie (pow. kutnowski). Zły stan sanitarno - techniczny stwierdzono w POW w Łasku.
- **Bursy i internaty** - wchodzi w skład zespołów szkół - **23**, a także funkcjonują samodzielnie - **21**. Stan sanitarno - techniczny i higieniczny nie budził zastrzeżeń. Zrealizowano obowiązki decyzji w Bursie ZSP Nr 3 w Tomaszowie Mazowieckim. Placówki tego typu nadal wymagają przeprowadzenia prac remontowych oraz doposażenia w nowe meble.
- **Domy studenckie** - z uwagi na sytuację epidemiologiczną w 2021 r. funkcjonowały w ograniczonym zakresie, stosując zasady reżimu sanitarnego. W roku szkolnym 2020/2021r. otwarto nowoczesne prywatne akademiki BaseCamp w dwóch lokalizacjach w Łodzi.
- **Specjalne Ośrodki Wychowawcze i Szkolno-Wychowawcze** zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Skontrolowano **11** z **21** funkcjonujących ośrodków - stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń, za wyjątkiem **1** placówki, w której stwierdzono zły stan techniczny stolarki drzwiowej.
- **Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze i Socjoterapii**, skontrolowano **3** z **12** funkcjonujących. Stan sanitarno - techniczny i higieniczny nie budził zastrzeżeń, jednakże z uwagi na ciągłe dewastacje sprzętu, wyposażenia i niszczenie pomieszczeń przez wychowanków, konieczne jest częste ich odnawianie.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

W 2021 r. pod nadzorem znajdowało się **114** placówek tego typu. W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne. W 2021 r. powstała świetlica środowiskowa „Przytulisko” w Przygłowie (pow. piotrkowski), zlikwidowano świetlicę środowiskową w Sikucinie (pow. zduńskowolski).

Poprawiły się warunki w świetlicy środowiskowej TPD „Starówka” w Piotrkowie Trybunalskim, dzięki przeniesieniu do budynku po generalnym remoncie.

PLACÓWKI WYCHOWANIA POZASZKOLNEGO

W większości to: młodzieżowe domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, pozaszkolne placówki specjalistyczne. Placówki cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, które biorą udział w zajęciach artystycznych, rekreacyjno - sportowych, a także w działalności kulturalnej i imprezach okolicznościowych. W 2021 r. z **97** placówek będących pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowano **30** - znajdowały się we właściwym stanie sanitarno - technicznym. Wykonano termomodernizację budynku Szkoły Muzycznej 1-go stopnia w Opcznie.

PLACÓWKI WYPOCZYNKU LETNIEGO I ZIMOWEGO

Na terenie woj. łódzkiego w 2021 r. do bazy MEN zgłoszono **991** turnusów wypoczynku (**879** letnich, **112** zimowych). Wypoczynek (zwłaszcza zimowy) organizowano przeważnie w miejscu zamieszkania w formie półkolonii. Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci, m.in.: kolonii, obozów: pod namiotami, sportowych, artystycznych i innego typu.

Ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną w 2021 roku wszystkie formy wypoczynku dla dzieci i młodzieży odbywały się przy zachowaniu określonych ograniczeń sanitarnych - zgodnie z wytycznymi MEN, MZ i GIS. Organizatorzy wypoczynku mieli opracowane własne procedury mycia, dezynfekowania powierzchni, pomieszczeń i sprzętu.

PODSUMOWANIE

Z uwagi na stan epidemii w 2021 r. i konieczność zapobiegania, i zwalczania zachorowaniom na COVID-19, jednostki systemu oświaty funkcjonowały w ograniczonym zakresie. Pracownicy pionu HDM kontynuowali kontrole placówek oświatowych, skupiając się nie tylko na zapewnieniu właściwych warunków sanitarno – higienicznych, ale przede wszystkim na dostosowaniu placówek do wymogów, zawartych w wytycznych przeciwepidemicznych MEN, MZ i GIS. W związku z wystąpieniem zakażeń wirusem SARS CoV-2 wśród dzieci i personelu placówek, będących pod nadzorem pionu HDM, przeprowadzano wywiady epidemiologiczne, ustalano współdomowników oraz kontakty. Pracownicy i dzieci ze szkół, którzy mieli kontakt z osobą chorą kierowani byli na kwarantannę zgodnie z obowiązującymi przepisami. Dużą cześć pracy w tym okresie stanowiło wydawanie decyzji na wnioski dyrektorów placówek oświatowych o wprowadzenie czasowego zawieszenia zajęć w pojedynczych oddziałach, części oddziałów lub w całej placówce (zakres uzależniony był od sytuacji epidemiologicznej). Podczas prowadzonych kontroli sanitarnych szczególną uwagę zwracano na warunki do utrzymania higieny osobistej, dostępność środków dezynfekcyjnych oraz przestrzeganie wytycznych MEN, MZ i GIS.

W placówkach oświatowo - wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe, zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe są one wciąż niedostateczne, w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (głównie w mieście Łodzi) znajduje się nadal w złym stanie sanitarno - technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre - w większości sanitariatów jest stały dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy **1** umywalce oraz środków do utrzymania higieny osobistej, a w przypadkach ich nie zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć W-F, głównie dotyczy to szkół podstawowych, zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Przygotował:

Marcin Głuszcz

Kierownik Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych

A. Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

W roku szkolnym 2020/2021 w województwie łódzkim zrealizowano XIII edycję programu. Uczestniczyło w nim **10175** dzieci z **294** przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych. Udział wzięło również **5317** rodziców i opiekunów dzieci z tych placówek.

B. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2020/2021 realizowano V edycję Programu „Bieg po zdrowie”. Program adresowany jest do uczniów IV klas szkół podstawowych. W tegorocznej edycji programu w województwie łódzkim wzięło udział **2207** uczniów oraz **1673** rodziców i opiekunów ze **106** szkół podstawowych. Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej koordynował realizację programu na terenie województwa.

C. Światowy Dzień bez Tytoniu obchodzony 31 maja adresowany jest do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W 2021 roku pracownicy Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w województwie łódzkim promowali zdrowy styl życia wolny od tytoniu poprzez treści prezentowane na Facebooku i zamieszczane na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej oraz w materiałach publikowanych w mediach lokalnych. Dodatkowo powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne w Brzezinach, Kutnie, Radomsku i Tomaszowie Mazowieckim zorganizowały ciekawe konkursy dla młodszych i dorosłych mieszkańców swoich regionów. Natomiast w Zduńskiej Woli pracownicy Stacji mieli możliwość zmierzenia poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

D. W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia, który obchodzony był 18 listopada, Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Łodzi zorganizował kampanię medialną. W ramach wydarzenia zostały zaprojektowane infografiki dotyczące procesu rzucania palenia oraz zawierające pytania i odpowiedzi na temat papierosów elektronicznych. Przygotowane materiały ukazały się w mediach społecznościowych, na profilach jednostek Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. Na stronie internetowej WSSE oraz stronach PSSE zostały zamieszczone informacje dotyczące obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia. Pracownicy Oświaty Zdrowotnej z Poddębic, Radomska i Tomaszowa Mazowieckiego przeprowadzili **6** spotkań edukacyjnych dla **399** dzieci przedszkolnych i uczniów szkół podstawowych. WSSE w Łodzi i PSSE w Bełchatowie i Zgierzu zorganizowały wystawy antytytoniowe, w których uczestniczyło **225** osób. Stacja w Tomaszowie Mazowieckim przeprowadziła konkurs dla dzieci przedszkolnych, a w Poddębicach i Zduńskiej Woli pracownicy Oświaty Zdrowotnej zorganizowali punkty informacyjno-edukacyjne.

2. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych

A. Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”

W roku szkolnym 2020/2021 kontynuowana była Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”, która adresowana jest do uczniów szkół podstawowych województwa łódzkiego oraz ich rodziców i opiekunów. W tegorocznej edycji programu wzięło udział **146** szkół podstawowych. W warsztatach profilaktycznych realizowanych w ramach programu uczestniczyło **9355** uczniów, a w spotkaniach edukacyjnych **4006** rodziców.

B. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

W roku szkolnym 2020/2021 zrealizowana została VIII edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”, którego głównym celem jest przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. Program adresowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych. W VIII edycji programu wzięło udział **4270** uczniów z **62** szkół ponadpodstawowych z terenu województwa łódzkiego.

C. Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej przygotował materiały dotyczące **bezpieczeństwa w korzystaniu ze smartfonów, tabletów i komputerów przez dzieci i młodzież w dobie pandemii COVID-19**. Prezentacja multimedialna, infografiki i animacje odnosiły się do wpływu pandemii COVID-19 na korzystanie z urządzeń elektronicznych; poszczególnych zagrożeń związanych z korzystaniem ze smartfonów, tabletów i komputerów przez dzieci i młodzież; profilaktyki wskazanych zagrożeń oraz uzależnienia od internetu. Materiały zostały opublikowane na stronach internetowych i profilach w mediach społecznościowych WSSE i PSSE województwa łódzkiego.

3. Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia

A. Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Adresowany jest do dzieci w wieku 5–6 lat uczęszczających do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów.

W edycji programu zrealizowanej w roku szkolnym 2020/2021 na terenie województwa łódzkiego uczestniczyły **144** przedszkola. W prowadzonych zajęciach edukacyjnych wzięło udział **5087** dzieci i **1861** rodziców.

B. Ogólnopolski program „Trzymaj formę!”

Od roku 2006 Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje program „Trzymaj formę!” skierowany do uczniów klas V–VIII szkół podstawowych. Partnerami programu są Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polska Federacja Producentów Żywności, w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety.

W roku szkolnym 2020/2021 w województwie łódzkim zrealizowana została XV edycja programu, w której uczestniczyło **19019** uczniów oraz **7162** rodziców i opiekunów z **223** szkół podstawowych.

C. Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność”

W ramach kampanii „Wybieraj bezpieczną żywność” organizowanej przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności – EFSA i Główny Inspektorat Sanitarny, na terenie województwa łódzkiego przeprowadzone zostały webinary adresowane do osób w wieku 25-45 lat, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne z terenu województwa łódzkiego zorganizowały łącznie **24** webinary, w których wzięło udział **378** osób. Na spotkaniach przedstawiono prezentacje przekazane przez Główny Inspektorat Sanitarny, które opisywały działania EFSA, zasady higieny żywności oraz substancje dodatkowe w żywności. Na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi zamieszczono link do informacji o kampanii oraz na Facebooku Stacji opublikowano grafiki i animacje przygotowane przez EFSA i GIS.

4. Profilaktyka HIV/AIDS

Wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego realizuje w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2017–2021.

A. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne z terenu województwa łódzkiego w 2021 roku na swoich stronach internetowych i profilach w mediach społecznościowych promowały kampanie społeczne Krajowego Centrum ds. AIDS.

B. W listopadzie 2021 r. za pośrednictwem kanałów internetowych jednostki Inspekcji Sanitarnej upowszechniały informacje o Europejskim Tygodniu Testowania w kierunku HIV. Udostępniono harmonogram testowania w Punkcie Konsultacyjno-Diagnostycznym w Łodzi.

- C. W ramach obchodzonego 1 grudnia Światowego Dnia AIDS, WSSE i PSSE z terenu województwa łódzkiego, za pomocą materiałów zamieszczanych w internecie przypominały, że HIV nadal jest ważnym problemem w naszym kraju i o roli testowania w profilaktyce wirusa.

Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne w Brzezinach, Kutnie, Piotrkowie Trybunalskim, Rawie Mazowieckiej, Tomaszowie Mazowieckim i Zgierzu przeprowadziły sześć konkursów: na krzyżówkę, prezentację multimedialną, dwa konkursy plastyczne, konkurs na Facebooku dla kobiet w ciąży i jeden konkurs wiedzy.

Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Łodzi zorganizował webinar dla uczniów XXV Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi. Spotkanie poświęcone było głównie profilaktyce zakażeń wirusem HIV i uczestniczyło w nim **31** uczniów.

W Pajęcznie Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna zorganizowała spotkanie dla **25** uczniów z Zespołu Szkół w Pajęcznie.

- D. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim od 2007 roku realizuje Lokalny Program Profilaktyczny „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS” adresowany do uczniów szkół podstawowych. W roku szkolnym 2020/2021 w działaniach realizowanych w ramach programu udział wzięło **1527** uczniów VII klas z **39** szkół z powiatu piotrkowskiego oraz **823** rodziców i opiekunów.

5. Działania dotyczące pandemii koronawirusa SARS-CoV-2

- A. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne na swoich stronach internetowych i profilach Facebook na bieżąco przekazywały aktualne informacje pochodzące z Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej i Kancelarii Premiera Rady Ministrów związane z sytuacją epidemiczną, zasadami kwarantanny i izolacji domowej, zasadami profilaktyki zakażeń, a także wytyczne w zakresie obostrzeń sanitarnych. Materiały informacyjne przekazywane były również do jednostek samorządu lokalnego, placówek edukacyjnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówek opieki zdrowotnej i prywatnych przedsiębiorców.

- B. Ogólnopolska kampania promocyjno-informacyjna #SzczepimySię
Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Łodzi z okazji Europejskiego Tygodnia Szczepień w kwietniu przygotował prezentację nt. szczepień (ze szczególnym uwzględnieniem szczepień przeciw COVID-19), która przekazana została do PSSE, a następnie do szkół ponadpodstawowych na terenie województwa łódzkiego.

Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej wspólnie z Oddziałem Nadzoru Epidemiologii WSSE w Łodzi w każdy piątek w okresie od 30 lipca do 27 sierpnia prowadził punkt konsultacyjno-informacyjny nt. szczepień przeciw COVID-19 w Centrum Handlowym Manufaktura w Łodzi. Dodatkowo na budynku WSSE w Łodzi w sierpniu zawieszony został baner promujący szczepienia.

Dzięki współpracy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych z gminami z terenu województwa łódzkiego, w których odsetek zaszczepionych był najniższy, zorganizowanych zostało **18** punktów konsultacyjnych nt. szczepień dla społeczności lokalnej – podczas pikników rodzinnych, dożynek, festynów i innych wydarzeń (PSSE Brzeziny – piknik rodzinny; PSSE Opoczno – pikniki zdrowia, festyny; PSSE Kutno – dożynki, piknik rodzinny; PSSE Łęczyca – wsparcie informacyjne przy mobilnym punkcie szczepień; PSSE Łódź – piknik; PSSE Zgierz – pożegnanie lata; PSSE Łowicz – festyn; PSSE Radomsko – wsparcie informacyjne Szczepieniobusa; PSSE Skierniewice – Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw; PSSE Tomaszów Mazowiecki – festyn, Turniej Kół Gospodyń Wiejskich i Miejskich; PSSE Łask – piknik; PSSE Pajęczno – stoisko informacyjne w szkole).

Przeprowadzone zostały również **23** spotkania edukacyjne nt. szczepień m.in. dla pracowników DPS, dyrektorów placówek edukacyjnych i nauczycieli, rodziców dzieci uczęszczających do szkół, Kół Gospodyń Wiejskich, straży pożarnej, władz lokalnych. Trzy stacje ogłosiły konkursy dla dzieci i młodzieży szkolnej (Łęczycza – konkurs plastyczny, Zgierz – konkurs literacki, Skierniewice – konkurs na hasło i logotyp). PSSE w Łodzi nakręciła film promujący szczepienia przeciw COVID-19.

Stacje powiatowe przekazały materiały promujące szczepienia przeciw COVID-19 do lokalnych mediów, przychodni, szpitali, gmin, urzędów, DPS-ów, zakładów pracy, komunikacji miejskiej, straży pożarnej, policji, placówek nauczania i wychowania, bibliotek, parafii i innych placówek. Na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych zarówno WSSE w Łodzi, jak i PSSE województwa łódzkiego udostępnione zostały materiały pochodzące z oficjalnych stron kampanii (gov.pl, fanpage GIS, MZ, KPRM, #SzczepimySię) i wiarygodnych źródeł (Szczepienia.info).

- D.** Pracownicy Oświaty Zdrowotnej z województwa łódzkiego realizowali zadania związane z funkcjonowaniem Systemu Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej i systemu EWP oraz prowadzili wywiady epidemiologiczne z osobami zakażonymi i przeprowadzali kontrole związane z przestrzeganiem przepisów przeciwepidemicznych.

6. Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby

W roku szkolnym 2020/2021 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została III edycja programu edukacyjnego „Podstępne WZW”. Program realizowało **27** szkół ponadpodstawowych. Działania programu skupiały się na edukacji młodzieży z zakresu profilaktyki zakażeń wirusem wywołującym zapalenie wątroby typu A, B i C. W zajęciach edukacyjnych w ramach programu wzięło udział **4626** uczniów oraz **676** rodziców i opiekunów.

7. Światowy Dzień Zdrowia WHO

Światowy Dzień Zdrowia WHO 2021 (7 kwietnia) obchodzony był pod hasłem „Zbudować sprawiedliwszy i zdrowszy świat”. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne z terenu województwa łódzkiego w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia zamieściły na swoich stronach internetowych oraz na Facebooku artykuły informujące o głównej idei Światowego Dnia Zdrowia 2021: zwróceniu uwagi na nierówny dostęp do opieki zdrowotnej, co pokazała pandemia COVID-19. Uderzyła ona we wszystkie kraje, ale jej wpływ był najsilniejszy na te społeczności, które mają mniejszy dostęp do wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej. Ponadto informacje o Światowym Dniu Zdrowia przekazane zostały do mediów lokalnych, placówek szkolno-wychowawczych, medycznych i urzędów. Nieliczne bezpośrednie działania oświatowo-zdrowotne wynikały z aktualnej sytuacji epidemiologicznej i wprowadzanych obostrzeń sanitarnych.

8. Profilaktyka chorób nowotworowych

A. W roku szkolnym 2020/2021 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została III edycja programu edukacyjnego z zakresu profilaktyki czerniaka skóry „Znamię! Znam je?”. W tegorocznej edycji programu uczestniczyło **40** szkół ponadpodstawowych. W zajęciach edukacyjnych realizowanych w ramach programu wzięło udział **6361** uczniów oraz **1461** rodziców i opiekunów.

B. W 2021 roku na terenie naszego województwa zrealizowana została pierwsza edycja programu edukacyjnego „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”, który poświęcony jest profilaktyce zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) i raka szyjki macicy. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych, a także ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej.

Realizacja programu rozpoczęła się od przeszkolenia koordynatorów powiatowych i szkolnych oraz realizatorów programu podczas dwóch szkoleń online 21 i 23 kwietnia 2021 roku. W szkoleniach uczestniczyło **115** osób z terenu całego województwa.

Program został zrealizowany przez **63** szkoły województwa łódzkiego. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **6251** uczniów i **1669** rodziców.

W 2021 roku ruszyła II edycja programu, której realizacja jest przewidziana na rok szkolny 2021/2022. Druga edycja, podobnie jak pierwsza, rozpoczęła się szkoleniem dla koordynatorów powiatowych i szkolnych. W dniach 6, 9 i 14 grudnia odbyły się **3** szkolenia online, w których łącznie uczestniczyło **116** osób.

- C. W październiku 2021 z okazji miesiąca profilaktyki raka piersi przygotowano materiały poświęcone tej tematyce: artykuł, infografiki i prezentację multimedialną. Zostały one opublikowane za pośrednictwem internetowych kanałów komunikacyjnych jednostek Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim.

9. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W dniu 18 listopada obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, a w dniach 18–24 listopada 2021 roku Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach. Inicjatywy te są odpowiedzią na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi oraz powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne naszego województwa włączyły się w realizację kampanii informacyjnej poprzez zamieszczenie na stronach internetowych i profilach Facebook materiałów informacyjnych. W 2021 roku prowadzone działania informacyjne miały na celu przeciwdziałanie pogorszeniu kryzysu trwającego w obszarze oporności patogenów bakteryjnych na antybiotyki w dobie pandemii COVID -19.

10. Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży

W okresie wakacji i ferii zimowych pracownicy Oświaty Zdrowotnej powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych zrealizowali pogadanki i spotkania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży uczestniczących w zorganizowanych formach wypoczynku letniego i zimowego. Tematyka spotkań była zróżnicowana i dostosowana do wieku i potrzeb grup odbiorców. Jednak z uwagi na okres pandemii głównym omawianym problemem była profilaktyka przeciw COVID-19. Nie zapomniano również o tematach związanych z zasadami bezpieczeństwa w czasie wolnym od szkoły, zasadach dbania o higienę, zasadach profilaktyki chorób zakaźnych i profilaktyki używania substancji psychoaktywnych, oraz roli aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania się. Do organizatorów i wychowawców zimowisk, półkolonii, kolonii i obozów przekazano materiały informacyjno-edukacyjne w formie broszur, ulotek oraz w formie cyfrowej. Na stronach internetowych stacji i ich profilach w mediach społecznościowych zamieszczane były materiały dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w okresie ferii i wakacji, skierowane do społeczności lokalnej.

11. Profilaktyka zatruć grzybami

Pracownicy Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w województwie łódzkim cyklicznie realizują działania edukacyjne kierowane do mieszkańców województwa łódzkiego mające na celu podnoszenie wiedzy dotyczącej zasad bezpiecznego zbierania grzybów leśnych pod hasłem „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia”. W 2021 roku opracowane zostały infografiki, które zostały zamieszczone na profilu Facebook Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych z terenu województwa łódzkiego.

12. Program edukacyjny „Czyste ręce mamy i o zdrowie dbamy”

Program realizowany jest przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Skierniewicach i skierowany jest do dzieci przedszkolnych w wieku lat 5. Podczas zajęć prowadzonych w formie zabawy dzieci dowiadują się, jakie zagrożenia dla zdrowia stanowią drobnoustroje chorobotwórcze, poznają sposób, w jaki zarazki mogą być przenoszone przez brudne ręce, utrwalają nawyk mycia rąk w odpowiednich sytuacjach i prawidłowy sposób mycia rąk. W roku szkolnym 2020/2021 w zajęciach realizowanych w ramach programu uczestniczyło **459** dzieci z **10** placówek.

Przygotowała:

Małgorzata Nowakowska-Dróżdż

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2021

W 2021 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **348490** kontroli sanitarnych i wizytacji.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **22964** decyzje administracyjne (**PPIS -22429, PWIS – 535**) oraz **4412** decyzji płatniczych (**PPIS – 4409, PWIS – 3**).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Ukarano mandatami **570** - osób na kwotę **156020 zł**. Nałożono **4108** kar pieniężnych na kwotę **387316 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **206** tytułów wykonawczych celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	17235	0	54	0	236	199	17
2.	bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów kosmetycznych	2719	0	2810	1	227	2	507
3.	higiena komunalna	1807	0	257	0	405	1	36
4.	higiena pracy	397	2	205	2	206	0	4
5.	higiena dzieci i młodzieży	242	0	54	0	40	4	2
6.	ochrona radiacyjna	0	441	0	0	0	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	22	92	1028	0	67	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	7	0	1	0	0	0	0
9.	inne	0	0	0	0	0	0	4
	OGÓLEM:	22964		4412		1181	206	570

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	3
Badania wykonywane w zintegrowanych merytorycznie laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	4
Akredytacja w zintegrowanej merytorycznie bazie laboratoryjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	5
W zakresie Epidemiologii	7
Sytuacja epidemiologiczna zakażeń i chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2021	7
Ocena wykonania szczepień obowiązkowych w województwie łódzkim w 2021 roku	9
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2021	10
W zakresie Higieny Środowiska	13
W zakresie Nadzoru Higieny Komunalnej	13
Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców województwa łódzkiego	13
Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego	13
Jakość wody w kąpieliskach	14
Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej	15
Wnioski	15
W zakresie Nadzoru Higieny Pracy	16
Wnioski	19
W zakresie ograniczania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, prekursorzy narkotyków kategorii 2 i 3, substancje chemiczne i ich mieszaniny, produkty biobójcze, detergenty	20
Nadzór nad środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi ..	20
Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3	20
Nadzór nad substancjami chemicznymi, ich mieszaninami w tym detergentami ..	20
Nadzór nad produktami biobójczymi	21
Wnioski	21
W zakresie Bezpieczeństwa Żywności, Żywnienia i Produktów Kosmetycznych	22
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	22
Zakłady produkcji żywności	22
Obiekty obrotu żywnością	23
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	24
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	25
Nadzór nad suplementami diety, żywnością specjalnego przeznaczenia i żywnością wzbogacaną	26
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	27
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	31
Wnioski	31

W zakresie Higieny Radiacyjnej	33
Nadzór bieżący	33
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	35
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	37
Żłobki i kluby dziecięce	37
Przedszkola	37
Szkoły	37
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	40
Placówki z pobytem całodobowym	40
Placówki wsparcia dziennego	40
Placówki wychowania pozaszkolnego	41
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	41
Podsumowanie	41
W zakresie Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej	42
Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych	42
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych	42
Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	43
Profilaktyka HIV/AIDS	43
Działania dotyczące pandemii koronawirusa SARS-CoV-2.....	43
Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby	45
Światowy Dzień Zdrowia WHO	45
Profilaktyka chorób nowotworowych	45
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach	46
Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży	46
Profilaktyka zatruc grzybami	46
Program edukacyjny „Czyste ręce mamy i o zdrowie dbamy”	46
Podsumowanie	47
Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w liczbach w roku 2021	47